

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce

*Domácí vězení jako alternativa k nepodmíněnému trestu
odnětí svobody*

Plzeň, 2014

Zpracovala: Mirsada Selimović

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila
prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, 2014

.....

Za cenné rady a odborné vedení diplomové práce děkuji JUDr. Simoně Stočesové.

OBSAH

1	ÚVOD	6
2	VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH PROJMŮ	7
2.1	POJEM TRESTU	7
2.1.1	<i>Účel trestu a zásady jeho ukládání</i>	7
2.1.2	<i>Historie trestání</i>	10
2.2	TREST DOMÁCÍHO VĚZENÍ	10
2.2.1	<i>Historie trestu domácího vězení</i>	11
2.2.2	<i>Argumenty pro trest domácího vězení</i>	12
2.2.3	<i>Argumenty proti trestu domácího vězení</i>	14
2.3	TREST ODNĚTÍ SVOBODY	16
2.4	POROVNÁNÍ TRESTU DOMÁCÍHO VĚZENÍ S NEPODMÍNĚNÝM TRESTEM ODNĚTÍ SVOBODY	18
2.5	ALTERNATIVNÍ TRESTY	20
3	PRÁVNÍ ÚPRAVA TRESTU DOMÁCÍHO VĚZENÍ	22
3.1	HMOTNĚ PRÁVNÍ ÚPRAVA	22
3.1.1	<i>Přeměna trestu domácího vězení</i>	26
3.1.2	<i>Domácí vězení ve formě „beck-end“ modelu</i>	28
3.1.3	<i>Domácí vězení jako přísnější postih</i>	29
3.1.4	<i>Trestní opatření u mladistvého</i>	31
3.2	PROCESNĚ PRÁVNÍ ÚPRAVA	33
3.2.1	<i>Nañízení výkonu trestu domácího vězení</i>	33
3.2.2	<i>Kontrola výkonu trestu domácího vězení</i>	34
3.2.3	<i>Odklad, přerušení, změna a upuštění od trestu domácího vězení</i>	35
4	ÚLOHA PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBY PŘI VÝKONU TRESTU DOMÁCÍHO VĚZENÍ	37
4.1	RETRIBUTIVNÍ A RESTORATIVNÍ JUSTICE	37
4.2	PROBACE.....	39
4.3	PRÁVNÍ ÚPRAVA DOHLEDU	41
4.4	ÚLOHA PROBAČNÍHO ÚŘEDNÍKA.....	43
4.4.1	<i>Stanovisko Probační a mediační služby</i>	45

4.4.2	<i>Oprávnění a povinnosti probačního úředníka a pachatele</i>	46
5	TREST DOMÁCÍHO VĚZENÍ V PRAXI	47
5.1	ELEKTRONICKÝ MONITORING.....	47
5.1.1	<i>Vývoj elektronického monitoringu</i>	49
5.1.2	<i>Pilotní experiment</i>	51
5.1.3	<i>Další možnosti využití elektronického monitoringu</i>	53
5.2	STATISTIKY UKLÁDÁNÍ DOMÁCÍHO VĚZENÍ	56
6	SROVNÁNÍ SE ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU	58
6.1	SLOVENSKÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA	59
6.1.1	<i>Hmotněprávní úprava</i>	59
6.1.2	<i>Procesně právní úprava</i>	61
7	ZÁVĚR	64
8	RESUME	66
9	POUŽITÁ LITERATURA	67

1 ÚVOD

Trestání bylo od nepaměti spojeno s proviněním. Ať už v podobě „oko za oko, zub za zub“ v primitivních státech s nepsaným právem nebo v podobě trestních sankcí v civilizovaných zemích. I trestání procházelo určitým vývojem, kdy trest byl nejprve chápán jako odplata za spáchaný čin, aniž by bylo zohledňováno cokoli jiného. Později se začínaly ozývat hlasy, které upozorňovaly na úlohu prevence, že cílem potrestání by měla být i snaha o nápravu pachatele. Není přijatelné, aby trest neměl represivní funkci, která je pro převýchovu pachatele taktéž důležitá, nicméně směřování trestní politiky k alternativním trestům je více než vhodné s ohledem na individualizaci trestu a jeho nápravnou úlohu v souvislosti s nápravou škodlivých následků trestných činů pachatele vůči jeho oběti. Mezi nejnovější alternativní tresty patří i trest domácího vězení, který je nejen nejnovějším, ale podle zařazení v systému trestů také nejpřísnějším alternativním trestem. Proto cílem mé práce bude analýza právní úpravy tohoto trestu od účinnosti zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který tento trest do trestní justice zavádí, až po současnost, jelikož právní úprava domácího vězení prošla za poměrně krátké období, kdy soudci mohou tento trest ukládat, několika změnami.

Nejprve vymezím základní pojmy v teoretické rovině, kdy se v další kapitole zaměřím na právní úpravu trestu domácího vězení, jeho ukládání, přeměnu a výkon spojený s kontrolou tohoto trestu, která je dle trestního řádu prováděna namátkovými kontrolami probačního úředníka a pomocí elektronického kontrolního systému detekujícího pohyb odsouzeného. Proto se ve čtvrté kapitole zaměřím právě na charakteristiku Probační a mediační služby, zejména na její činnost v průběhu celého procesu od soudního řízení až po vykonávací řízení při ukládání trestu domácího vězení, a v kapitole páté na elektronický monitoring odsouzených, přičemž hlavní důraz bude kladen na zmapování celé situace, jak bylo a ještě bude postupováno při zavádění tohoto institutu do praxe. V poslední kapitole budu srovnávat právní úpravu trestu domácího vězení v našem právním řádu a právní úpravu domácího vězení na Slovensku. Práce je tvořena metodami analýzy, syntézy a komparace.

2 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Pro přehlednost práce je důležitá charakteristika základních pojmů, které jsou klíčové pro zadané téma. Jelikož tématem práce je trest domácího vězení jako alternativa trestu odnětí svobody, je třeba charakterizovat trest jako takový, jeho účel a zásady, kterými se soudy musí při jeho ukládání řídit. Dále je také třeba vysvětlit, v čem spočívá alternativnost trestů, proč byly do našeho právního řádu zavedeny a jejich vztah k trestu odnětí svobody.

2.1 Pojem trestu

Vedle ochranných opatření je trest v našem právním řádu nejtypičtější sankcí. Jedná se o „*zákonem stanovený právní následek za určité protiprávní jednání, [...] který je prostředkem státního donucení, který stát využívá k ochraně zájmů chráněných trestním zákonem, ochraně společnosti před trestnými činy a jejich pachateli.*“¹ Proto je trest chápán jako určitá újma, která pachatele postihne za jeho protiprávní chování, kterou se společnost snaží zabránit páchání trestných činů. Zde se projevuje zásada personality trestu, která je založena na subjektivní odpovědnosti, kde je zákonem vyžadováno zavinění pachatele, jelikož „*trestní zákoník nepřipouští uložení trestu jedné osobě za čin, který spáchala osoba jiná, odlišná od toho, komu byl trest uložen.*“² Trest je tedy chápán nejen jako institut prevence individuální, vztahující se k pachateli, který trestný čin spáchal, ale také jako institut prevence generální, vztahující se k celé společnosti ve snaze zabránit páchání trestné činnosti pohružkou možné sankce za nedodržení stanovených pravidel chování.

2.1.1 Účel trestu a zásady jeho ukládání

Účel trestu byl v zákoně č. 140/1961 Sb., trestní zákon, vyjádřen v § 23 odst. 1: „*účelem trestu je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti,*“ ovšem v platné právní úpravě, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, tento účel

¹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, str. 347-349

² JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, str. 350; Pozn. Současná právní úprava už zná trestní odpovědnost právnických osob

vyjádřen není, jelikož materiální pojetí trestného činu bylo nahrazeno formálním pojetím trestného činu. JUDr. Jiří Pleva ve svém článku uvádí, že „*vypuštění ustanovení § 23 slouží jako otevření prostoru k diferenciaci jednotlivých účelů trestu a ke zhodnocení významu každého z nich v konkrétním případě.*“³ Jako příklad uvádí ustanovení § 55 odst. 2, které stanovuje, za jakých podmínek lze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody za trestné činy, u nichž horní hranice trestní sazby nepřesahuje pět let. „*Chtěl-li soud v těchto případech ukládat nepodmíněný trest odnětí svobody, musel odůvodnit, proč uložením jiného trestu nejsou naplněny všechny účely trestu, případně kterýkoliv z nich.*“⁴ S tímto názorem souhlasím a domnívám se, že vymezení účelu trestu bylo pro soudce svazující v tom, že museli odůvodňovat, jakým způsobem uložený trest bude chránit společnost před pachatelem, jak mu zabráni v páchání trestné činnosti, jak způsobí návrat pachatele k řádnému životu a jak tento trest bude výchovně působit na ostatní členy společnosti. JUDr. Jiří Pleva se dále domnívá, že vypuštěním § 23 odpadá posuzování otázky generální prevence, jelikož trestní zákoník „*poskytuje sice před pachateli trestných činů ochranu společnosti jako celku, prostředky, kterých k tomu užívá, však mají dopadat, ať už negativně či pozitivně, výhradně na pachatele a oběti trestného činu.*“⁵ S tímto názorem se ovšem neztotožňuji, jelikož se domnívám, že přestože je při ukládání trestů kladem důraz na pachatele a oběti, dopad uloženého trestu na společnost zůstává stejný, jelikož pro potřeby generální prevence je důležité, že byl pachatel potrestán, nikoliv, jak byl potrestán. Stále ve společnosti přetrvává myšlenka, že za trestný čin bude pachateli uložen trest, z čehož plyne hrozba společnosti pro jedince, aby se nechovali v rozporu s právními předpisy.

Není tomu ovšem tak, že by účel trestu trestního práva vymizel úplně, jeho úloha je nahrazena vymezením obecných zásad trestání, které jsou obecně stanoveny pro všechny sankce a tvoří právní ideje pro trestání. Podle Doc. Šámala

³ PLEVA, J., *K některým aspektům ukládání trestů podle nové právní úpravy*, Státní zastupitelství, č. 11, 2009, str. 18

⁴ PLEVA, J., *K některým aspektům ukládání trestů podle nové právní úpravy*, Státní zastupitelství, č. 11, 2009, str. 18

⁵ PLEVA, J., *K některým aspektům ukládání trestů podle nové právní úpravy*, Státní zastupitelství, č. 11, 2009, str. 18

je třeba je odlišovat od předpokladů a podmínek ukládání trestů. „*Obecné zásady trestněprávních sankcí je třeba odlišit od předpokladů a podmínek pro ukládání sankcí. Zatímco obecné zásady je třeba chápat jako vůdčí ideje trestání, které vytvářejí právní prostředí pro ukládání sankcí, předpoklady a podmínky pak vymezují konkrétní kritéria pro jejich ukládání. [...] Obecné zásady pro ukládání sankcí jsou přímo promítnuty do formulací jednotlivých ustanovení upravujících obecné přístupy k ukládání trestních sankcí.*“⁶

Jednou z těchto zásad je zásada humánnosti trestního práva, která je stanovena primárně v mezinárodních dokumentech, na základě kterých ji Česká republika implementovala do svého právního řádu. Tuto zásadu najdeme v čl. 7 odst. 2 LZPS, který říká, že „*nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.*“ Tento článek dále doplňuje § 37 odst. 2, kdy „*pachateli nelze uložit kruté nebo nepřiměřené trestní sankce. Výkonem trestní sankce nesmí být ponížena lidská důstojnost.*“

Jaký trest a za jaký trestný čin může být pachateli uložen, stanovuje čl. 39 LZPS: „*Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.*“ Jedná se o zásadu zákonnosti, která vychází ze zásady nullum crimen nulla poena sine lege. Jaké jednání je trestným činem, musí být stanoveno jen v zákoně, kde také musí být stanoveno, jaký trest je za takové jednání možné uložit. Čl. 40 odst. 1 LZPS pak stanovuje, že „*o vině a trestu za trestné činy rozhoduje jen soud.*“ Soud při svém rozhodování také musí dodržet zásadu přiměřenosti, kdy uložený trest musí být adekvátní spáchanému jednání, nesmí být ukládány u jednoho pachatele sankce shodné věcné povahy, přičemž musí být zohledněny veškeré okolnosti každého konkrétního případu. Přiměřenost trestních sankcí je dále upravena v § 38 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ustanovením, které stanovuje, že „*trestní sankce je nutno ukládat s přihlédnutím k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a poměrům pachatele.*“

⁶ ŠÁMAL, P., *K úpravě trestních sankcí ve vládním návrhu rekodifikace trestního zákoníku*, Trestněprávní revue, č. 5, 2005, s. 113

2.1.2 Historie trestání

V historii vznikly dvě koncepce trestu, jejichž představitelé se snažili definovat pojem, smysl a účel trestání ve společnosti. První z nich se nazývá teorií absolutní, neboli odplaty, a její podstatou je myšlenka, že „*jediným smyslem trestu je spravedlivá odplata za spáchaný čin.*“⁷ Představitelé se domnívali, že člověk je lidská bytost, která je schopná jednat ze své svobodné vůle a pokud se rozhodne jednat nezákonně, přistupuje na dohodu se společností, že bude za takovéto jednání potrestána, protože to je jediný způsob, jak vyrovnat bezprávní způsobené společnosti, přičemž důležitá je proporcionalita mezi spáchaným trestným činem a uloženým trestem.

Druhou teorií je teorie relativní neboli prevence, jejíž hlavní myšlenkou je, že „*se trestá, aby nebylo v budoucnu pácháno zlo.*“⁸ Její představitelé již hlavní smysl trestání nevidí v odplatě, nýbrž hlavním cílem trestu je, aby se pachatel ze svých činů poučil a dále je už nepáchal.

Nejspravedlivější variantou je vytvoření nové koncepce, která by byla tvořena jak prvky teorie absolutní, která chápe trest jako odplatu za nezákonné jednání, tak teorie relativní, která se snaží uložením trestu zločince polepšit, aby již trestnou činnost nepáchali. A proto je dle mého názoru správně české trestní právo založeno na „*smíšené teorii trestání, která je založena na teorii eliminační, jejímž cílem je ochrana společnosti před pachateli trestných činů a zabránění odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti, teorii rehabilitační, jejímž cílem je výchova odsouzeného k tomu, aby vedl řádný život a teorii odstrašení, jejíž podstatou je působení na ostatní členy společnosti.*“⁹

2.2 Trest domácího vězení

Trest domácího vězení je novým alternativním trestem k nepodmíněnému trestu odnětí svobody začleněný do našeho právního řádu novelou zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, jež nabyla účinnosti 1. 1. 2010. Jelikož se jedná o nový alternativní trest, společnost Aspectio, a.s v prvním roce po účinnosti

⁷ HENDRYCH, D. a kol.: *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009

⁸ HENDRYCH, D. a kol.: *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009

⁹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*. 2. Vydání. Praha: Leges, 2010, str. 352

trestního zákoníku prozkoumala postoj občanů k tomuto novému trestu. Z 640 dotázaných respondentů 69% z nich se k trestu domácího vězení staví kladně, přičemž přínosem je dle nich finanční úspora státních peněz a ochrana pachatelů před kriminálním prostředím věznic, a jen 24% tento druh trestu neuznává, jelikož se domnívají, že potrestání pachatele je nedostatečné a že pachatelé stejně budou pravidla domácího vězení porušovat a že klasické vězení je vhodnější trest pro pachatele.¹⁰

2.2.1 Historie trestu domácího vězení

Trest domácího vězení mohou soudci v České republice ukládat od 1. 1. 2010, kdy nabyl účinnosti zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který tento nový alternativní trest začlenil do našeho právního řádu. Ač se tedy zdá, že trest domácího vězení je trestem novým, není tomu tak, jelikož současná právní úprava vychází z právní úpravy obsažené v § 246 trestního zákona o zločinech, přečinech a přestupcích č. 117/1852 ř. z. ze dne 27. května 1852, který platil na našem území do roku 1950. Tento trestní zákon upravoval trest vězení, který měl dva stupně a kromě těchto dvou druhů trestů upravoval také trest domácího vězení, jehož úprava zněla takto: „*Kromě těchto dvou stupňů vězení uznáno býti může také na vězení domácí buď jen na přípověď odsouzenec, že se nevzdálí, anebo tak, že se mu postaví stráž. Vězením domácím zavazuje se odsouzenec, že se pod ni žádnou záminkou z domu nevzdálí pod trestem, že by ostatní čas vězení přestáti musil ve věznici veřejné.*“ Z tohoto ustanovení je zřejmé, že se zákonodárce inspiroval při vytváření stávající úpravy trestu domácího vězení, kde nalezneme prvky souhlasu odsouzeného s trestem domácího vězení, dozoru nad výkonem trestu a také změnou trestu na nepodmíněný trest odnětí svobody při porušení podmínek výkonu. Kdy bylo možné trest domácího vězení uložit, upravoval § 262 takto: „*Kromě toho může se místo vězení prvního stupně uložit vězení domácí, když trestanec jest člověkem bezúhonné pověsti a když by vzdálen jsa od svého příbytku, nemohl si hleděti svého úřadu, svého obchodu, nebo svého výdělku.*“ I

¹⁰ Aspectio, a.s., *Postoj občanů k trestu domácího vězení – závěrečná zpráva z výzkumného šetření*. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2010 [online] [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/soubor.aspx?id=84707>>.

z tohoto ustanovení je evidentní, že zákonodárce využil typický charakter tohoto trestu, jehož cílem je eliminovat ztrátu kontaktu jedince se společností především z hlediska ekonomického.

Kořeny trestu domácího vězení ovšem sahají hlouběji do minulosti. „Jedna z prvních zmínek o domácím vězení pochází z Egypta z roku 1011. Tehdy úřady zakázaly vycházet z domu iráckému vědci Alhacenovi, který svými objevy znepokojoval tehdejší vládcu. Ze známých Evropanů pak byl doma vězněn v roce 1633 právě Galileo Galilei, a to kvůli svým vědeckým sporům s církví. Domácí vězení na ostrově Svaté Heleny zažíval také Napoleon Bonaparte. Též ruská carská rodina byla z vůle bolševiků v domácím vězení, a to až do své popravy, která se konala v roce 1918.“¹¹ Dalším příkladem může být pak Koroloman, syn franského krále Ludvíka, který byl k trestu domácího vězení odsouzen v době Velkomoravské říše.¹²

2.2.2 Argumenty pro trest domácího vězení

Trest domácího vězení byl do našeho právního řádu zaveden zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, jako nový druh alternativního trestu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Trest domácího vězení je alternativním trestem proto, že je šetrnější ke společenským vztahům odsouzeného a odsouzený tak není vystaven negativním vlivům vězeňského prostředí. Nedojde k přetrhání rodinných vazeb a ztráty pracovního místa, takže je po výkonu trestu pro odsouzeného snazší se začlenit do společenského života, jelikož domácí vězení omezuje jen svobodu pohybu odsouzeného jedince v jeho volném času, nikoliv v situacích, které jsou pro společnost důležité jak z ekonomického, tak rodinného hlediska. Tento trest tak představuje možnost, jak odsouzenému vštípit pravidelné každodenní návyky, jelikož se nachází pod dohledem jiných osob, které jeho pohyb kontrolují, což by mělo být pro odsouzeného motivací, aby podmínky výkonu trestu dodržoval.¹³ Hlavními argumenty pro jeho začlenění do právního řádu České republiky jsou tedy nejen jeho humánnější podoba vzhledem k společenským vztahům, ale především jeho nižší ekonomická náročnost, jelikož

¹¹ FOLTÝNOVÁ, L., FOLTÝN, L., *Trest domácího vězení z pohledu Probační a mediační služby*. Státní zastupitelství. 2011, č. 6, str. 21

¹² KYSELA, K., VOLEVECKÝ, P., *Trest domácího vězení*, Trestní právo, 2011, č. 7-8, str. 4

¹³ HOŘÁK, J., *Domácí vězení a elektronická kontrola odsouzených*, Trestní právo, 2005, č. 12, str. 11

„institut domácího vězení by měl podle předpokladu rezortu nejen odlehčit přeplněným vazebním věznicím, ale přinést i úspory (stát vydá ročně na jednoho odsouzeného ve vězení přes 300.000,- Kč, za vězně v domácnosti by to neměla být ani pětina; roční úspora pro státní rozpočet je tak odhadována na 750 mil. Kč)“¹⁴

Nejen že je zde úspora vzhledem k výdajům státu na výkon trestu vězně, také stát nepřichází o zisk v souvislosti s výdělkem odsouzených, kteří mohou stále pracovat, přestože vykonávají trest. Ukládání trestu domácího vězení a jiných alternativních trestů je jedním ze způsobů, jak je možné zmírnit přeplněnost věznic, ačkoliv tento problém není možné řešit jen zaváděním nových alternativních trestů do našeho právního řádu, jelikož při porušení podmínek jejich výkonu stejně dojde k přeměně alternativního trestu na nepodmíněný trest odnětí svobody, záleží tedy především na osobě odsouzeného, jaký postoj k výkonu některého z alternativních trestů zaujme. Dalšími argumenty pro zavedení trestu domácího vězení jsou ta, že pachatel zůstane v sociálním prostředí, které zná, se svými blízkými, kteří mu mohou být morální podporou při výkonu trestu. Neztratí své pracovní místo, takže po skončení výkonu trestu mu nevzniknou komplikace v podobě získávání nové pracovní pozice. A v neposlední řadě nebude vystaven negativním vlivům ostatních vězňů a vězeňského prostředí jako takového, nestane se zahořklým a náchylnějším k páčání další trestné činnosti z důvodu izolace svého přirozeného sociálního prostředí a neschopnosti se do něj opětovně začlenit.

„Trest domácího vězení je tak možno nadneseně nazvat určitým dobrodiním soudu, který tvrdost nepodmíněného trestu odnětí svobody tímto způsobem prakticky nahrazuje a umožňuje tak pachateli přečinu, aby tento zůstal i nadále zařazen v běžném životě za působení pozitivních pracovních i rodinných vazeb bez větší ekonomické újmy jeho osoby a potažmo i celé rodiny.“¹⁵ Pachatel tak stále zůstává odpovědný za svůj život, jelikož se musí potýkat s problémy každodenního života a nějak se s nimi vypořádávat, přičemž nahrazení škody a odstranění následků svého činu je jednou z nejdůležitějších povinností.

¹⁴ MIŠŮR, P., *Priority resortu justice v legislativní oblasti: rekodifikace trestního řádu, projekt eJustice a trest domácího vězení*. Právní rozhledy. Příloha Legislativa. 2009, č. 23, s. I – IV.

¹⁵ FOLTÝNOVÁ, L., FOLTÝN, L., *Trest domácího vězení z pohledu Probační a mediální služby*. Státní zastupitelství. 2011, č. 6, str. 21

2.2.3 Argumenty proti trestu domácího vězení

Stejně tak jako existují zastánci trestu domácího vězení, existují i jeho odpůrci, kteří předkládali své argumenty proti zavedení trestu domácího vězení. „První argument souvisel s otázkou resocializace. Sice se na první pohled může zdát, že ponechat delikventa v jeho domácím prostředí je velice humánní, přesto však v případě elektronicky hlídaného domácího vězení nedochází k resocializačnímu působení na pachatele. Je zde totiž možný jen minimální kontakt mezi pachatelem a zaměstnancem ústavu pro výkon trestu, tudíž individuální porada a penitenciární péče by byly zajištěny nedostatečně. Z těchto důvodů je také možné uvažovat jako o adeptech vhodných pro uložení takového trestu jen mezi pachateli, kteří nejsou násilnické povahy a neoddávají se zneužívání alkoholu či jiných drog. Dále se domácí vězení jeví jako vhodný způsob trestu u těch pachatelů, u nichž se vyskytují určité osobnostní zvláštnosti, jako například u těhotných žen, u tělesně nebo duševně postižených, u osob nemocných AIDS a starších pachatelů. [...] Jako další argument proti tomuto trestu se uvádí, že se jedná o porušování principu rovnosti, protože v úvahu tento trest přichází pouze u pachatelů, které je možné považovat za sociálně integrované. Tudíž u bezdomovců by výkon tohoto trestu nebyl praktikovatelný.“¹⁶ Souhlasím s odpůrci v tom, že trest domácího vězení není možné ukládat univerzálně všem pachatelům, kteří se dopustí trestného činu. Ovšem to netvrdí ani jeho zastánci, jelikož zákonodárce v důvodové zprávě uvádí, že „tento trest by měl být ukládán osobám, které je třeba s přihlédnutím k povaze a závažnosti trestného činu, osobě pachatele i možností jeho resocializace sice bezprostředně postihnout omezením osobní svobody (nestačí jen podmíněné odsouzení), ale postačuje vzhledem k jejich osobním vlastnostem a rodinným poměrům podstatně menší intenzita zásahu vůči nim.“¹⁷ Nesouhlasím ovšem s tím, že by v tomto případě docházelo k porušení principu rovnosti. Zákonodárce si uvědomuje, že musí být splněny určité požadavky na osobu pachatele, aby mu mohl být tento trest uložen. Kdybychom se z tohoto úhlu pohledu zaměřili i na jiné tresty, tak můžeme tvrdit, že princip

¹⁶ NAVRÁTILOVÁ, J., *Trest domácího vězení*. Bulletin advokacie. 2009, č. 10, str. 94

¹⁷ *Důvodová zpráva k trestnímu zákoníku* [online]. [cit. 2014-01-10]. Dostupné z [www: <http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>](http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html).

rovnosti je porušen i u ostatních z nich, např., že peněžitý trest nelze uložit nemajetným lidem nebo že zákaz činnosti nelze uložit osobám nevykonávajícím žádnou činnost. Taktéž otázka resocializace se mi nezdá jako pádný protiargument, jelikož pracovníci probační a mediační služby i v těchto případech mohou působit jako výchovný faktor, jelikož je s odsouzeným vytvářen probační plán dohledu, kdy odsouzený je povinen docházet do střediska PMS, jeli tak stanoveno.

„Odpůrci elektronicky hlídaného domácího vězení se dále zaměřují na jeho zásah do práv a svobod, jakož i do intimní sféry odsouzených a jejich blízkých, přičemž vychází hlavně z etického hlediska. Tento trest, dle jejich názoru, představuje ještě citelnější zesílení psychologického nátlaku na odsouzeného oproti tradičnímu způsobu výkonu trestu odnětí svobody. Uzavřené dveře bytu totiž představují pro odsouzeného neustále pokušení trest porušit. Navíc z právního hlediska je třeba zohlednit i osobní práva spolubydlících potrestaného. Konečně se také namítá, že se jedná o trest, který pro svou nedostačující zastrahující funkci nebude zabraňovat budoucí recidivě.“¹⁸ S tím souvisí i výtky, že elektronický monitoring bude mít negativní dopad na sebeúctu odsouzeného. Domnívám se, že víc než ztrátu sebeúcty odsouzení pocítí vděčnost za možnost vykonat trest ve svém domově se svými blízkými, přestože jejich osobní pohyb bude omezen. K tomu by se ještě mohlo namítnout, že výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody ve věznicích má na sebeúctu odsouzeného daleko větší dopad než tomu může být u domácího vězení. K otázce omezení práv a svobod spolubydlících osob, se domnívám, že pokud spolubydlíci odsouzeného budou souhlasit s výkonem trestu domácího vězení, není možné, aby tím bylo zasaženo do jejich práv a svobod. Souhlas osob, které s odsouzeným žijí ve společné domácnosti, u nás ovšem ještě není podmínkou, aby mohl být trest domácího vězení uložen. Co se týká psychologického nátlaku, tak připouštím, že je možné, že na některé osoby by tento trest mohl takto působit, ovšem pro tento případ existuje institut přeměny trestu domácího vězení na nepodmíněný trest odnětí svobody upravený v § 61 (viz kapitola 3.1).

¹⁸ NAVRÁTILOVÁ, J., *Trest domácího vězení*. Bulletin advokacie. 2009, č. 10, str. 94

Často se také objevují názory, že uložení trestu domácího vězení neochrání společnost před pachatelem trestné činnosti. Dle Šámala se ovšem nejedná o výtku vůči trestu samotnému, nýbrž vůči dohledu nad jeho výkonem.¹⁹ Oproti tomu se naopak objevují názory, že by mohlo dojít k tzv. net-widening efektu, který spočívá v tom, že by soudní praxe směřovala k ukládání domácího vězení nikoliv jako alternativu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, nýbrž jako alternativu podmíněného trestu odnětí svobody, čímž by došlo k ztížení trestní represe.²⁰

2.3 Trest odnětí svobody

S účinností trestního zákoníku je trestní právo právní vědou chápáno jako „ultima ratio“ stejně tak, jako je chápán trest odnětí svobody mezi ostatními tresty. Zákonodárce se v důvodové zprávě k novému pojetí trestního práva vyjadřuje takto: „*Nová kodifikace trestního zákoníku bude založena na přesvědčení, že ochranu demokratického státního a společenského zřízení, práv a svobod jednotlivců a ochranu jejich života, zdraví a majetku je třeba dosahovat především mimotrestními prostředky. Na protiprávní jednání je třeba reagovat prostředky trestního práva až v krajních případech v souladu s pomocnou (subsidiární) úlohou trestního práva v právním řádu a ve společnosti.*“²¹ Tento cíl zákonodárce vyjádřil prostřednictvím zásady subsidiarity trestní represe, která je vyjádřena v § 12 odst. 2: „*Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.*“ Chápání trestu odnětí svobody jako „ultima ratio“ bylo jedním z hlavních cílů nové kodifikace, aby jej bylo možné ukládat až jako poslední možnost, kdy už nejde uložit některý jiný z alternativních trestů. Tuto myšlenku zákonodárce vyjádřil v § 38 odst. 2 takto: „*Tam, kde postačí uložení trestní sankce pachatele méně postihující, nesmí být uložena trestní sankce pro pachatele citelnější.*“ V § 125 odst. 1 trestního řádu k tomu zákonodárce doplňuje „*ukládá-li soud nepodmíněný trest za trestný čin uvedený v § 55 odst. 2 trestního zákoníku, vyloží, jakými*

¹⁹ ŠÁMAL, P., *Trestní zákoník I. : § 1 až 139. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012

²⁰ HOŘÁK, J., *Domácí vězení a elektronická kontrola odsouzených*, Trestní právo, 2005, č. 12, str. 10

²¹ *Důvodová zpráva k trestnímu zákoníku* [online]. [cit. 2014-01-10]. Dostupné z [www: <http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>](http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html).

úvahami byl veden při tomto rozhodnutí a proč nebylo možno uložit trest přímo nespojený s odnětím svobody.“

V právním řádu České republiky má trest odnětí svobody klíčové postavení. Druhy trestu odnětí svobody jsou vyjmenovány v § 52 odst. 2, pokud trestní zákon nestanoví jinak. Jsou jimi nepodmíněný trest odnětí svobody, který představuje základní podobu tohoto trestu, dále podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody bez dohledu nebo s dohledem, jež patří mezi alternativní tresty k nepodmíněnému odnětí svobody, a zvláštním typem trestu odnětí svobody je výjimečný trest. Podle právní teorie se jedná o trest nejpřísnější, jelikož jeho výkon představuje zásah do základních práv a svobod jedince v podobě omezení svobody odsouzeného. *„Tím, že chrání společnost po dobu výkonu a omezuje možnost odsouzeného páchat další trestnou činnost, plní speciálně preventivní účel. Zároveň plní i výchovný cíl již svým samotným uložením systematickým výchovným působením během výkonu trestu.“*²² Podle mého názoru se nemusí nutně jednat o trest nejpřísnější, jelikož záleží na osobě konkrétního jedince, jeho vlastnostech, životní situaci a toho, co upřednostňuje.

Nepodmíněný trest odnětí svobody je také nazýván trestem univerzálním, jelikož *„jej lze uložit jako samostatný trest pouze tehdy, je-li uveden ve zvláštní části trestního zákoníku. Avšak u každého trestného činu jeho uložení přichází v úvahu, neboť je vždy zastoupen mezi sankcemi stanovenými u jednotlivých trestných činů.“*²³ Ovšem ve smyslu § 38 odst. 2 je jeho uložení možné jen v případech, pokud k naplnění účelu trestu nepostačuje uložení trestu mírnějšího, jelikož trest odnětí svobody je chápán jako „ultima ratio“ neboli poslední možnost potrestání.

Obecná horní hranice trestné sazby trestu odnětí svobody je stanovena maximálně na dvacet let, pokud se nejedná o výjimky v podobě mimořádného zvýšení trestu odnětí svobody, uložení trestu pachateli trestného činu spáchaného ve prospěch zločinecké skupiny nebo o výjimečný trest, který lze uložit na doživotí nebo v rozmezí dvaceti až třiceti let. Nepodmíněný trest odnětí svobody lze uložit také za trestný čin, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, pokud by soud měl za to, že uložení jiného trestu by nevedlo k nápravě pachatele. U

²² JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*. 2. Vydání. Praha: Leges, 2010, str. 361

²³ HENDRYCH, D. a kol.: *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009

jednotlivých trestních činů ve zvláštní části trestního zákoníku jsou upraveny speciální trestní sazby vzhledem ke skutkovým podstatám trestných činů. Trestní zákoník také umožňuje, aby soudce stanovil trestní sazbu nižší než je stanovená dolní hranice u skutkové podstaty trestného činu, pokud to okolnosti vyžadují a zákon to umožňuje, stejně tak je možné, je-li tak umožněno zákonem, uložit nepodmíněný trest odnětí svobody převyšující horní hranici trestní sazby skutkové podstaty podle § 59 odst. 1, přičemž takové zvýšení trestu může znamenat i překročení obecné trestní sazby dvaceti let.

Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody je upraven v §§ 320 – 334 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád a v zákoně č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a změně některých souvisejících zákonů.

Pro moji práci je klíčový nepodmíněný trest odnětí svobody, a proto se ostatními druhy nebudu zabývat.

2.4 Porovnání trestu domácího vězení s nepodmíněným trestem odnětí svobody

Společným rysem těchto dvou trestů je zásah do jednoho ze základních lidských práv, a to omezení svobody, třebaže v případě domácího vězení se jedná o omezení svobody mírnější, nežli v případě nepodmíněného odnětí svobody. Toto mírnější omezení svobody je právě základním rozdílem, což vyplývá i z důvodové zprávy, která uvádí, že trest domácího vězení je alternativou nepodmíněného trestu odnětí svobody, a proto by měl být ukládán takovým osobám, které je vzhledem k jejich osobě a všem okolnostem případu možné resocializovat, ale je nutné je postihnout bezprostředním omezením svobody, ale vzhledem k závažnosti jejich trestné činnosti postačuje mírnější zásah vůči nim. Jedná se tak o pachatele trestné činnosti pro společnost méně škodlivější, nicméně tresty nepostihující pachatele na svobodě by nepostačovaly z důvodu opakované trestné činnosti a zároveň uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody by bylo vzhledem k povaze trestné činnosti a osobě pachatele nepřiměřené (srov. § 55 odst. 2 trestního zákoníku). Z toho plyne, že trestu domácího vězení jako alternativě, je dáována přednost před uložením nepodmíněného trestu odnětí svobody, přičemž v souvislosti s tímto zákonodárce ukládá povinnost soudu

zdůvodnit, proč pachateli uložil nepodmíněný trest odnětí svobody, přestože měl na výběr z některého alternativního trestu (srov. § 125 odst. 1 trestního řádu).

Při systematickém zařazování trestu domácího vězení do výčtu trestů, byl zákonodárcem zařazen na druhé místo hned po trestu odnětí svobody, což znamená, že je druhým nejpřísnějším trestem. Toto „*koresponduje s empirickými výzkumy mezi odsouzenými k tomuto druhu trestu ve státech, které jej aplikují. Zajímavé je, že ne zcela zanedbatelné procento odsouzených (cca 15) tento druh trestu vnímá jako daleko přísnější než je trest odnětí svobody a po zkušenosti s výkonem obou druhů trestů by v případě nového odsouzení jednoznačně preferovalo trest odnětí svobody. Konečně i výzkumy recidivy trestné činnosti dokazují, že mezi počtem odsouzených, kteří byli v minulosti potrestáni odnětím svobody a domácím vězením a znovu se dopustili trestné činnosti, není zásadní rozdíl.*“²⁴

Zásadním rozdílem a zároveň pozitivním argumentem pro zavedení trestu domácího vězení je ekonomická úspora, jelikož odsouzený nejen, že je stále výdělečně činný, také platí daně a zajišťuje si sám každodenní potřeby jako je strava, ubytování a jiné potřeby. „*V rámci posouzení nákladů trestu odnětí svobody ve vztahu k nákladům trestu domácího vězení jsou porovnávány jednak primární náklady, tj. náklady na vlastní zabezpečení výkonu trestu a dále pak sekundární dopady, a to jednak přímé ztráty pro státní rozpočet a současně i ekonomické ztráty společnosti v souvislosti s ušlým výdělkem. Úspora pro státní rozpočet ve výši 301.925,- Kč ročně na jednoho vězně ve výkonu trestu domácího vězení je dána především tím, že oproti trestu odnětí svobody si při výkonu trestu domácího vězení odsouzený sám zajišťuje svou výživu, ubytování, hradí sociální a zdravotní pojištění, vykonává výdělečnou činnost a je i plátcem příslušných daní. Vezmeme-li v úvahu předpokládaný počet 2500 odsouzených ročně v trestu domácího vězení namísto ve výkonu trestu odnětí svobody, činí roční úspora na primárních nákladech 584 mil. Kč a na sekundárních dopadech 175 mil. Kč.*“²⁵

²⁴ KRÁL, V., *Domácí vězení – další alternativní trest?*, Trestněprávní revue, č. 8, 2007, s. 235

²⁵ *Ekonomické dopady* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=5272&d=310182>>.

Ministerstvo spravedlnosti na základě § 152 trestního řádu vyhláškou č. 458/2009 Sb. stanovilo denní sazbu nákladů výkonu trestu domácího vězení ve výši 50 Kč za každý kalendářní den, ve kterém odsouzený alespoň zčásti vykonával trest domácího vězení (srov. § 1). Po výkonu trestu soud rozhodnutím stanoví povinnost uhradit náklady spojené s výkonem trestu, kdy odsouzený má lhůtu třiceti dnů od právní moci rozhodnutí na to, aby vyměřenou částku uhradil. Vzhledem k délce uloženého trestu, může soud rozhodnout o náhradě nákladů i po vykonání části trestu, nejméně však do jednoho měsíce. V závěrečné zprávě pilotního experimentu s názvem elektronický monitoring odsouzených je uváděno, že náklady za jeden monitorovací den a jednoho odsouzeného by činily cca 165,- Kč/den.²⁶

2.5 Alternativní tresty

Alternativní tresty jsou výsledkem zavádění tzv. restorativní justice, která klade důraz na pomoc obětem trestných činů, zaměřuje se na osoby pachatele a oběti, přičemž se snaží o obnovení vzájemných vztahů mezi nimi, stejně tak je jejím cílem co nejméně narušit sociální prostředí pachatele. Tyto tresty jsou využívány především u méně závažnější trestné činnosti, kdy hlavním cílem není jen potrestání pachatele, ale především snaha o jeho nápravu.²⁷

Druhy trestů jsou v trestním zákoníku taxativně vyjmenovány v § 52 podle míry přísnosti uloženého trestu, přičemž trest odnětí svobody je vymezen jako trest nejpřísnější. Ostatní tresty jsou chápány jako alternativy k trestu odnětí svobody, které jsou ukládány ve smyslu § 38 odst. 1. Jako alternativní tresty jsou chápány „*tresty nespojené s odnětím svobody. Jejich posláním je nejen pachatele trestného činu potrestat, ale zároveň eliminovat vedlejší negativní důsledky trestu spojeného s uvězněním, jako je např. ztráta sociálního postavení a profesního*

²⁶ Závěrečná zpráva a ekonomické zhodnocení pilotního projektu: „Elektronický monitoring odsouzených.“ [online]. Probační a mediační služba ČR, 2012 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/download/zaverecna_zprava_o_experimentu_elektronicky_monitoring_odsouzenych.pdf>.

²⁷ ROZUM, J., *Činnost probační a mediační služby z pohledu restorativní justice*, In. KARABEC, Z. eds., *Restorativní justice: Sborník příspěvků a dokumentů*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, str. 39

*uplatnění, ohrožení rodinných a dalších osobních vazeb, rizika spojená s bezprostředním kontaktem s kriminální populací apod.“*²⁸ Ovšem nejen tresty uvedené v § 52 jsou alternativami k potrestání. Do této kategorie patří též odklony v trestním řízení jako narovnání nebo podmíněné zastavení trestního stíhání, dále pak také upuštění od potrestání. Tyto instituty trestního práva nejsou pro tuto práci podstatné, proto se jim nebudu věnovat.

Smyslem zavedení alternativních trestů do našeho právního řádu je také jejich hospodárnost, jelikož jejich výkon není tak finančně náročný jako výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody. Navíc pachatel vykonávající alternativní trest je spíše schopen poškozenému nahradit škodu, jelikož nepřijde o své zaměstnání, pokud tedy nějaké má. Základním cílem alternativních trestů je nahrazovat uložení krátkodobého nepodmíněného trestu odnětí svobody, jelikož *„v průběhu krátkodobých trestů odnětí svobody nelze rozvinout reedukační a resocializační programy.“*²⁹ Další argumenty pro zavádění alternativních trestů do našeho právního řádu vyplynuly v souvislosti s tzv. *„krizí trestu odnětí svobody, kdy nepodmíněný trest odnětí svobody sice plní zábrannou funkci a znemožňuje pachateli páchání další trestné činnosti, avšak vykazuje minimální výchovný účinek“*³⁰ A to zejména tím, že je pachatel vytržen ze svého přirozeného sociálního prostředí, ztrácí zaměstnání, po propuštění má ve společnosti ztížené uplatnění, navíc ve věznici je výrazně vystaven kriminálním vlivům ze strany ostatních odsouzených a může tak navázat spoustu kontaktů, které mohou vést k jeho opětovné trestné činnosti. Dále nepodmíněný trest odnětí svobody neklade důraz na odškodnění oběti a nápravu vztahů mezi pachatelem a obětí.³¹ Cílem alternativních trestů totiž není *„potrestání pachatele za každou cenu, jako spíše hledání způsobu, jak umožnit obviněnému a poškozenému žít společně v určité komunitě, tedy především o odstranění konfliktního stavu společnosti.“*³²

²⁸ HENDRYCH, D. a kol.: *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009

²⁹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné*. 2. Vydání. Praha: Leges, 2010, str. 357

³⁰ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 20

³¹ KARABEC, Z., *Koncept restorativní justice*, In. KARABEC, Z. eds., *Restorativní justice: Sborník příspěvků a dokumentů*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, str. 5

³² RIZMAN, S., SOTOLÁŘ, A., ŠÁMAL, P., *Z trestněprávní praxe: K problematice alternativních trestů*. Příloha, *Trestní právo*, č. 7-8, 1997, str. V.

Jejich zavedením měl být také vyřešen problém přeplněnosti věznic, ale vzhledem k možnosti přeměny trestu obecně prospěšných prací, trestu domácího vězení a peněžitého trestu na nepodmíněný trest odnětí svobody, nezdá se tato možnost jako výlučné řešení.

3 PRÁVNÍ ÚPRAVA TRESTU DOMÁCÍHO VĚZENÍ

3.1 Hmotně právní úprava

Trest domácího vězení je upraven v § 60 a § 61 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Tento trest je možné uložit nejvýše na dvě léta pachateli přečinu, kterým jsou podle § 14 odst. 2 trestního zákoníku všechny „*nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.*“ Zároveň musí být splněny dvě kumulativní podmínky, jelikož tento trest lze uložit, jestliže „*vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele, lze mít důvodně za to, že postačí uložení tohoto trestu, a to popřípadě i vedle jiného trestu, a pachatel dá písemný slib, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost.*“ Podle tohoto ustanovení musí soud zkoumat povahu a závažnost spáchaného přečinu, přičemž se bude řídit obecnými kritérii stanovenými v § 39 odst. 2, které jsou určovány zejména „*významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem.*“ Jedná se o demonstrativní vymezení, tudíž soud může přihlídnout i k dalším okolnostem jako je rozsah způsobených následků a další polehčující či přitěžující okolnosti. Dále zkoumá osobu a poměry pachatele, přičemž přihlíží zejména k jeho rodinným, sociálním a majetkovým poměrům. Při zkoumání osoby pachatele se opět vychází z ustanovení § 39 odst. 1, kdy je zejména důležité chování pachatele po činu, jestli projevuje snahu o nápravu způsobené škody, jestli před činem vedl řádný život a jaká je možnost nápravy pachatele. Současně musí pachatel dát písemný slib, že se bude zdržovat ve stanovenou dobu v obydlí na určité adrese a

poskytne při výkonu potřebnou součinnost, čímž vlastně projevív, jestli s uložením tohoto trestu souhlasí, aby nedošlo z jeho strany k záměrnému porušení uložených podmínek z důvodu přeměny výkonu trestu domácího vězení na nepodmíněný trest odnětí svobody. V souvislosti se slibem soudce pachatele vyslechne a vyzve ho, aby se k podmínkám výkonu trestu vyjádřil. „*Takovým postupem může soud získat dostatečné podklady k rozhodnutí o trestu domácího vězení, včetně jeho náležité individualizace ve vztahu k osobě pachatele.*”³³ Soudce má dvě možnosti, jak potřebné informace získat, jelikož „*potřebné podklady si soud opatřuje na jedné straně výsledkem obviněného, a to zvláště ve vztahu k obsahu jeho písemného slibu, a na druhé straně pak soud v rámci ověření si skutečností a informací může požádat o součinnost, resp. o zapojení se do věci i probačního úředníka PMS, kterého požádá o tzv. předběžné šetření v místě výkonu trestu.*”³⁴ „*Hlavními cíli předběžného šetření probačního úředníka je jednak shromáždit a ověřit informace sloužící ke zjištění aktuálních poznatků k osobě a poměrům pachatele, jednak zjistit, zda se lze objektivně i subjektivně spolehnout na jeho písemný slib, že bude dodržovat soudem stanovené podmínky trestu domácího vězení, tj. zdržovat se v určité době ve svém obydlí na určené adrese. [...] Rovněž by měl ověřit, popřípadě i zjistit adresu, na které se pachatel skutečně drží, a prověřit pravděpodobnost, že se na této adrese bude zdržovat i nadále. [...] Probační úředník může v rámci svého šetření také zjistit i postoj obviněného k jeho trestné činnosti, jeho zájem odčinit důsledky svých činů, včetně konkrétních kroků ke kompenzaci jím způsobené majetkové škody nebo nemajetkové újmy. V rámci šetření je také třeba, pokud to lze, zjistit stanovisko poškozeného k řešení následků vzniklých trestným činem.*”³⁵ *Ve smyslu probační činnosti se zde jedná prakticky o speciální formu zprávy před rozhodnutím soudu, která tak slouží k všestrannému objektivnímu posouzení obviněného z hlediska rozhodování soudu o uložení konkrétního a dostatečně individualizovaného trestu.*”³⁶ Přestože

³³ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník I. : § 1 až 139. Komentář.* 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 823

³⁴ FOLTÝNOVÁ, L., FOLTÝN, L., *Trest domácího vězení z pohledu Probační a mediační služby.* Státní zastupitelství. 2011, č. 6, str. 22

³⁵ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník I. : § 1 až 139. Komentář.* 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 824

³⁶ FOLTÝNOVÁ, L., FOLTÝN, L., *Trest domácího vězení z pohledu Probační a mediační služby.* Státní zastupitelství. 2011, č. 6, str. 22

obviněný dá písemný slib, že se bude zdržovat v určeném místě a čase, je třeba, aby zpráva probačního úředníka byla co nejkomplexnější, a proto by její součástí mělo být i *“zjištění postoje a motivace pachatele v případě uložení této sankce ji také skutečně řádně vykonat.”*³⁷

V případě ukládání trestu domácího vězení rozsudkem, není povinností soudce si zprávu vyžádat, ovšem v případě ukládání trestu domácího vězení trestním příkazem, je zpráva probačního úředníka podmínkou vydání rozhodnutí (srov. § 314e odst. 4). Přestože to v prvním případě povinné není, je to nanejvýš vhodné, jelikož probační úředník provádí kontrolu výkonu trestu, tudíž si musí stejně tytéž informace zjistit, aby mohl vhodně s odsouzeným pracovat, proto by bylo zbytečné, aby si soud potřebné informace o pachateli obstarával sám. Ovšem někteří soudci této možnosti nevyužívají a informace si zjišťují sami nebo na doporučení probačního úředníka, který šetření prováděl, nedbají, a přestože probační úředník uložení trestu domácího vězení nedoporučí, soudce jej uloží.³⁸

Soud tento trest uloží samostatně, pokud bude mít důvodně za to, že na základě všech zjištěných okolností uložení tohoto trestu postačí, popřípadě ho může uložit i vedle jiného trestu, jehož uložení není vyloučeno (srov. § 53 odst. 2). Dále je z povahy věci vyloučeno vedle trestu domácího vězení uložit trest vyhoštění a ztráty čestných titulů nebo vyznamenání. Vzhledem k ochranným opatřením jej není možné uložit současně s ústavním ochranným léčením, zabezpečovací detencí a u mladistvých u ochranné výchovy.³⁹ Je možné ho uložit i tehdy, jestliže trestní zákoník ve zvláštní části u příslušného trestného činu trest domácího vězení jako sankci výslovně nestanoví. Jestliže soudce usoudí, že vzhledem k okolnostem je třeba k dosažení nápravného účelu trestu uložení dalších povinností, může uložit přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti podle § 48 odst. 4. Jedná se zpravidla o takové, které odsouzeného směřují, aby vedl řádný život, především by soud měl ukládat povinnost nahradit způsobenou škodu. Může také uložit i jiné povinnosti a opatření, které se v § 48 odst. 4 nenacházejí, jelikož se jedná pouze o demonstrativní výčet. Jedná-li se o pachatele

³⁷ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník I. : § 1 až 139. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 824

³⁸ Informace získané při rozhovoru s probačním úředníkem specializujícím se na trest domácího vězení v Plzeňském kraji.

³⁹ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník I. : § 1 až 139. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 826

ve věku blízkém mladistvému, a jestliže je třeba využít výchovného působení rodiny, školy nebo dalších subjektů, může soud k přiměřeným omezením nebo povinnostem navíc uložit též některá z výchovných opatření uvedených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže za obdobného užití podmínek stanovených pro mladistvé. Tato výchovná opatření je možné uložit vedle trestu bez uložení přiměřených omezení a přiměřených povinností.

Samotný obsah trestu je vymezen v § 60 odst. 3, kde je stanoveno, v čem výkon tohoto trestu spočívá, a to *„v povinnosti odsouzeného zdržovat se po dobu výkonu tohoto trestu v určeném obydlí nebo jeho části v soudem stanoveném časovém období, nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání nebo povolání nebo poskytnutí zdravotních služeb u poskytovatele zdravotních služeb v důsledku jeho onemocnění nebo úrazu; poskytovatel zdravotních služeb je povinen na vyžádání orgánu činného v trestním řízení mu tuto skutečnost sdělit.“* V tomto odstavci jsou demonstrativně stanoveny důležité důvody, které by mohly odsouzenému bránit zdržovat se v soudem určeném obydlí ve stanoveném časovém období. Jelikož se jedná o demonstrativní vymezení, je možné, aby soudce výkon trestu odsouzenému upravil podle jeho potřeb, např. pečuje-li odsouzený o nezletilého, pracuje-li ve směnném provozu.

Výkon trestu pak dále zákonodárce specifikuje ve čtvrtém odstavci, kde blíže vymezuje okolnosti, ke kterým soudce přihlíží při stanovení časového období. *„Soud stanoví časové období, ve kterém je odsouzený povinen se zdržovat v určeném obydlí nebo jeho části, v pracovních dnech, ve dnech pracovního klidu a pracovního volna s přihlédnutím zejména k jeho pracovní době a k času potřebnému k cestě do zaměstnání, k péči o nezletilé děti a k vyřizování nutných osobních a rodinných záležitostí, aby při zajištění všech nezbytných potřeb odsouzeného a jeho rodiny ho přiměřeně postihl na svobodě. Soud může odsouzenému povolit navštěvování pravidelných bohoslužeb nebo náboženských shromáždění i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna.“* Tento odstavec byl do § 60 vložen novelou trestního zákoníku provedenou zákonem č. 330/2011 Sb. Tímto zákonem byl změněn i třetí odstavec, kde byla vypuštěna specifikace časového období. Dříve bylo stanoveno, že se odsouzený musí zdržovat v určeném obydlí ve dnech pracovního klidu a pracovního volna a v ostatních dnech v době od 20.00 do 05.00 hodin, pokud soud nestanoví jinak. Doc.

Kalvodová se domnívala, že toto ustanovení bylo nešťastné z toho důvodu, že zpřísnění stanoveného časového období by způsobilo porušení zásady zákonnosti. Domnívala se, že soud může stanovit jiné časové období v souvislosti s uložením přiměřených povinností a omezení, aby odsouzený mohl uložené povinnosti realizovat.⁴⁰ Z tohoto hlediska by represivní funkce trestu byla nedostatečná, jelikož stanovené časové rozmezí bylo velice široké a pokud by pracovní doba odsouzeného byla např. osmihodinová, trest by nesplňoval svůj účel. Z pohledu soudu bylo toto časové rozmezí bráno jako návod pro stanovení doby, po kterou se odsouzený bude v určeném obydlí zdržovat, proto bylo novelou vypuštěno a nové znění třetího odstavce *„ponechává plně na rozhodnutí soudu, aby podle konkrétních podmínek u každého jednotlivého odsouzeného vymezil dobu výkonu trestu s přihlédnutím k jeho konkrétním podmínkám.“*⁴¹

3.1.1 Přeměna trestu domácího vězení

Přeměna trestu domácího vězení na nepodmíněný trest odnětí svobody je upravena v § 61: *„Jestliže se pachatel v době od odsouzení do skončení výkonu trestu domácího vězení vyhýbá nástupu výkonu trestu, bez závažného důvodu poruší sjednané podmínky výkonu trestu domácího vězení, jinak maří výkon tohoto trestu nebo zaviněně nevykonává ve stanovené době uložený trest, může soud přeměnit, a to i během doby stanovené pro jeho výkon, trest domácího vězení nebo jeho zbytek v trest odnětí svobody a rozhodnout zároveň o způsobu jeho výkonu; přitom každý i jen započatý jeden den nevykonaného trestu domácího vězení se počítá za jeden den odnětí svobody.“* Zákonodárce zde stanovuje důvody, na základě kterých může soud trest přeměnit. Jedná se o důvody spojené s mařením výkonu uloženého trestu tím, že se vyhýbá nástupu výkonu trestu, a to především tím, že změní místo svého pobytu, aniž by to oznámil probačnímu úředníkovi, aniž mu v tom brání některá z důvodných překážek, nebo poruší podmínky stanovené v rozhodnutí, aniž by k tomu měl závažný důvod nebo jinak

⁴⁰ KALVODOVÁ, V., *Domácí vězení – jedna z možných alternativ odnětí svobody?* In: Days of Public Law. Brno: Masarykova univerzita, 2007. [online]. [cit. 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/sborniky/Days-of-public-law/files/pdf/trest/Kalvodova.pdf>

⁴¹ VANTUCH, P., *Novela trestního zákoníku a trestního řádu provedená zákonem č. 330/2011 Sb.*, Trestní právo, č. 1, rok 2012, str. 5

maří výkon trestu, a to především tím, že odmítá poskytnout potřebnou součinností probačnímu úředníkovi nebo i jiné osobě, pokud se nějakým způsobem na kontrole výkonu trestu podílí, nebo stanovený trest zaviněně nevykonává, přičemž zákon nespecifikuje způsob této nečinnosti. Při posuzování důvodů k přeměně trestu domácího vězení v trest odnětí svobody je třeba vzít v úvahu chování odsouzeného vcelku. Aby takto mohl soud k odsouzenému přistupovat, probační úředník jej musí pravidelně informovat o průběhu výkonu trestu, o chování odsouzeného, o plnění uložených povinností, aby soud mohl vyhodnotit situaci spravedlivě, jestli je přeměna trestu domácího vězení opravdu nutná.⁴²

Výše uvedené znění § 61 odpovídá novele trestního zákoníku provedenou zákonem č. 330/2011 Sb. Původní znění § 61 po účinnosti trestního zákoníku znělo takto: „*Ukládá-li soud trest domácího vězení, stanoví pro případ, že by výkon tohoto trestu byl zmařen, náhradní trest odnětí svobody až na jeden rok. Zmařením trestu domácího vězení se rozumí nedodržení jeho podmínek stanovených v § 60 odst. 3 až 5; v takovém případě soud rozhodne o výkonu celého náhradního trestu odnětí svobody a zároveň stanoví i způsob jeho výkonu.*“ Změna tohoto ustanovení se odráží již v samotném názvu paragrafu, kdy z názvu „náhradní trest odnětí svobody“ se název mění na „přeměna trestu domácího vězení“. Podstatou je, že soud nyní může trest domácího vězení při porušení stanovených podmínek změnit již v průběhu výkonu na nepodmíněný trest odnětí svobody, a to tak, že každý nevykonaný den domácího vězení se počítá za jeden den odnětí svobody, zatímco dříve byl již v rozhodnutí stanoven náhradní trest odnětí svobody maximálně do výše jednoho roku, který musel odsouzený vykonat bez ohledu na to, jestli stanovená doba v součtu s již vykonaným trestem domácího vězení převyšovala celkovou výši původního trestu.⁴³ Zákodárce také stanovil, že každý započatý den trestu, který nebyl vykonán, se počítá jako jeden den trestu odnětí svobody. O přeměně rozhodne předseda senátu na návrh probačního úředníka nebo i na základě vlastního uvážení ve veřejném zasedání. Proti rozhodnutí o přeměně je přípustná stížnost, která má odkladný účinek.

⁴² ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník I. : § 1 až 139. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 834

⁴³ VANTUCH, Pavel, *Novela trestního zákoníku a trestního řádu provedená zákonem č. 330/2022 Sb.*, *Trestní právo*, č. 1, rok 2012, str. 5

„Jestliže si alternativy k trestu odnětí svobody mají zachovat svou autoritu a respekt ze strany pachatelů, musí zákon jejich aplikaci spojovat s možností přísnějšího postihu pro případ porušení podmínek jejich výkonu, a to i za cenu, že touto sekundární sankcí bude často krátkodobý trest odnětí svobody.“⁴⁴ Nejen respekt ze strany pachatelů je důležitý, ale je zde také potřeba, aby společnost trest domácího vězení vnímala jako plnohodnotný, který plní svou represivní funkci, jelikož občané mají často pocit, že se jedná o mírný trest, zatímco pachatel by měl být potrestán přísněji. Dle názoru pracovníka PMS v Plzeňském kraji je ovšem změna náhradního trestu odnětí svobody na přeměnu změnou k horšímu, jelikož se domnívá, že původní úprava umožňovala důraznější postih a byla pro pachatele přísnější.⁴⁵

3.1.2 Domácí vězení ve formě „beck-end“ modelu

Zákonem č. 390/2012 Sb., účinným od 1. října 2012, došlo k novelizaci trestního zákoníku, kdy do trestního práva byl zaveden institut přeměny trestu odnětí svobody v trest domácího vězení. Tento institut je upraven v § 57a trestního zákoníku, kde je stanoveno, že „soud může po výkonu poloviny uloženého nebo podle rozhodnutí prezidenta České republiky zmírněného trestu odnětí svobody přeměnit odsouzeného za přečin zbytek trestu v trest domácího vězení, jestliže odsouzený po právní moci rozsudku, zejména ve výkonu trestu svým chováním a plněním svých povinností prokázal polepšení a může se od něho očekávat, že v budoucnu povede řádný život. Při přeměně trestu odnětí svobody v trest domácího vězení se každý den nevykonaného zbytku trestu odnětí svobody počítá za jeden den trestu domácího vězení; nejvyšší výměrou trestu domácího vězení stanovenou v § 60 odst. 1 soud není vázán.“ Tato možnost přeměny na trest domácího vězení se vztahuje pouze na přečiny, a to za předpokladu, že odsouzený již vykonal polovinu trestu nebo mu byl trest zmírněn rozhodnutím prezidenta České republiky a zejména pak v průběhu výkonu trestu plněním svých povinností a svým chováním prokázal, že v budoucnu bude žít řádný život. Při této beck-endové formě domácího vězení neplatí omezení týkající se maximální výměry trestu domácího vězení stanovené v § 60 odst. 1, nýbrž každý nevykonaný

⁴⁴ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 28

⁴⁵ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 335-336

den zbytku nepodmíněného trestu odnětí svobody se mění na jeden den trestu domácího vězení, i kdyby trest domácího vězení měl trvat déle než dva roky.

Tento institut je velmi podobný podmíněnému propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Shodné jsou požadavky, aby odsouzený svým chováním a plněním povinností prokázal, že lze očekávat, že i dál bude vést řádný život. Odlišné je pak to, že přeměna na trest domácího vězení je možná jen u přečínů, a to po vykonání poloviny trestu, zatímco podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody se vztahuje jak na přečiny, tak na zločiny s tím, že u přečínu je možné podmíněné propuštění již před uplynutím požadované doby podle § 88 odst. 1, pokud odsouzený svým chováním prokázal, že dalšího výkonu není třeba. Další odlišností je charakter obou institutů. U přeměny nepodmíněného trestu odnětí svobody v trest domácího vězení se jedná o přeměnu jednoho trestu ve druhý, zatímco u podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody je odsouzený propuštěn z výkonu trestu s určitou podmínkou, kterou může být i povinnost zdržovat se v určeném obydlí v určené době maximálně po dobu jednoho roku.⁴⁶

Tento institut představuje jeden z dílčích způsobů, jak řešit přeplněnost věznic a také ekonomickou náročnost výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody. Navíc se jedná o způsob resocializace pro pachatele příznivější z toho důvodu, že se postupně přizpůsobuje životu ve společnosti.

3.1.3 Domácí vězení jako přísnější postih

V systému trestních sankcí je domácí vězení chápáno jako druhý nejpřísnější trest po trestu odnětí svobody. Vyplývá to z jeho zařazení na druhé místo v § 52 trestního zákoníku. Z toho také plyne, že zákonodárce umožňuje soudu, aby při neplnění trestů obecně prospěšných prací a peněžitého trestu, tyto tresty přeměnil na trest domácího vězení.

V § 65 odst. 2a trestního zákoníku je upravena přeměna obecně prospěšných prací v trest domácího vězení takto: *„Jestliže pachatel v době od odsouzení do skončení výkonu trestu obecně prospěšných prací nevede řádný život, vyhýbá se nástupu výkonu trestu, bez závažného důvodu poruší sjednané*

⁴⁶ VICHEREK, R., *Dopady novely trestního zákoníku provedené zákonem č. 390/2012 Sb.*, Trestní právo, č. 7-8, 2013, str. 22-24

podmínky výkonu trestu obecně prospěšných prací, jinak maří výkon tohoto trestu nebo zaviněně tento trest ve stanovené době nevykonává, může soud, a to i během doby stanovené pro jeho výkon, trest obecně prospěšných prací nebo jeho zbytek za podmínek § 60 odst. 1 v trest domácího vězení, přitom každá i jen započatá jedna hodina nevykonaného trestu obecně prospěšných prací se počítá za jeden den domácího vězení.“ V tomto ustanovení jsou vyjmenovány důvody, které když odsouzený nedodrží, může soud trest obecně prospěšných prací přeměnit na domácí vězení. Jedná se o stejné důvody, které vedou k přeměně domácího vězení v nepodmíněný trest odnětí svobody, a to vyhýbání se nástupu k výkonu trestu, nebo porušení podmínek, které soud stanoví v rozhodnutí, aniž by odsouzený k porušení těchto podmínek měl závažný důvod, jinak maří výkon trestu nebo ho zaviněně nevykonává. U obecně prospěšných prací je navíc ještě jeden důvod, který ustanovení § 61 o přeměně domácího vězení neobsahuje, a to podmínku, aby odsouzený vedl řádný život. Odsouzený k trestu obecně prospěšných prací není omezen na svobodě, proto má rozsáhlejší možnosti k páchání další trestné činnosti, což je považováno za porušení podmínky řádného života.⁴⁷ Ve slovenské právní úpravě podmínku řádného života najdeme i u trestu domácího vězení, ovšem není chápána v pozitivním smyslu, jelikož „s porušením této povinnosti není spojena tak citelná sankce, aby odsouzeného nutila k vedení řádného života, jelikož [...] porušení povinnosti bude často možné prokázat až po skončení výkonu domácího vězení, což v důsledku musí znamenat to, že nebude existovat žádný nevykonaný den trestu domácího vězení a nebude tedy co přeměňovat na odnětí svobody.“⁴⁸

Zákonem 390/2012 Sb. byla také upravena možnost přeměny peněžitého trestu. Pokud odsouzený nevykoná peněžitý trest ve stanovené lhůtě, soud jej může přeměnit na trest domácího vězení podle podmínek stanovených v § 60 (srov. § 69 trestního zákoníku). Dříve byla pouze možnost přeměnit peněžitý trest v nepodmíněný trest odnětí svobody. Ovšem se zvyšující se úlohou restorativní justice, kdy hlavním cílem je vyřešení konfliktu mezi pachatelem a obětí, a trest odnětí svobody je chápán jako „ultima ratio“, je nejprve potřeba vyčerpat možnosti uložení alternativních trestů. Také snaha o snížení výdajů státu

⁴⁷ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník I. : § 1 až 139. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 863

⁴⁸ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 336

souvisejících s krátkodobými nepodmíněnými tresty odnětí svobody byla zákonodárcem zohledněna, a proto vložil do našeho právního řádu možnost nejprve přeměnit peněžitý trest v trest domácího vězení nebo trest obecně prospěšných prací, pokud nedoje ve stanovené lhůtě k jeho zaplacení, a teprve pokud odsouzený nevede řádný život v průběhu výkonu přeměněného trestu, vyhýbá se nástupu přeměněného trestu nebo bez závažného důvodu poruší podmínky přeměněného trestu, jinak maří jeho výkon nebo jej zaviněně nevykonává, soud tento již přeměněný trest přemění na nepodmíněný trest odnětí svobody.

O přeměně jak trestu obecně prospěšných prací, tak peněžitého trestu rozhodne předseda senátu na návrh probačního úředníka nebo i bez návrhu bezodkladně ve veřejném zasedání.

3.1.4 Trestní opatření u mladistvého

Domácí vězení jako trestní opatření lze uložit také mladistvému pachateli v souladu s § 24 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, dále jen zákon o soudnictví ve věcech mládeže (ZSVM). Jedná se o speciální právní úpravu, proto není-li tam některá okolnost upravena, postupuje se dle trestního zákoníku, viz § 1 odst. 3: *„Pokud tento zákon nestanoví jinak, užije se na toho, kdo v době spáchání činu nepřekročil osmnáctý rok věku, obecných právních předpisů.“* V § 26 zákona o soudnictví ve věcech mládeže je odlišně stanovena pouze horní hranice sazby ve výši jednoho roku, po kterou je možné trestní opatření uložit, jinak je tam stanoveno, že se trestní opatření ukládá podle podmínek stanovených v trestním zákoně: *„za podmínek stanovených v trestním zákoníku může soud pro mládež uložit mladistvému domácí vězení. Horní hranice sazby tohoto trestního opatření u mladistvého nesmí převyšovat polovinu horní hranice stanovené v trestním zákoníku. Soud pro mládež může vedle trestního opatření domácího vězení uložit i vhodná výchovná opatření.“* Institut výchovných opatření, která jsou ukládána mladistvým pachatelům, nahrazuje přiměřené povinnosti a omezení, která jsou ukládána dospělým pachatelům. Dle názoru pracovnice Probační a mediační služby Mgr. Foltýnové je ukládání výchovných opatření nanejvýš vhodné, jelikož je tak možné přispět k *„smysluplné*

náplni volného času mladistvého a zároveň k rozvoji jeho nehotové struktury osobnosti pozitivním směrem s cílem zamezit dalšímu páčání trestné činnosti.“⁴⁹

Účelem trestního opatření u mladistvých není totiž primárně potrestání pachatele, nýbrž „*vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého se zřetelem k jím dosaženému stupni rozumového a mravního vývoje, osobním vlastnostem, k rodinné výchově a k prostředí mladistvého, z něhož pochází, i jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páčání provinění.*“ (srov. § 9 ZSVM)

Při ukládání trestních opatření mladistvým je třeba přihlížet k obecným podmínkám (srov. § 3 odst. 3 ZSVM) a též obecně k účelu trestu (srov. §9 odst. 1 ZSVM). Důležitým znakem, ke kterému je třeba u mladistvých přihlížet, je dosažený stupeň jejich rozumového a mravního vývoje. Není-li tato podmínka u mladistvých splněna, není možné trestní opatření uložit.

U mladistvého pachatele také platí ustanovení § 61 o přeměně domácího vězení na nepodmíněný trest odnětí svobody při porušení podmínek stanovených v rozhodnutí či jiném maření výkonu trestu. Není ovšem možné stanovit výkon trestu odnětí svobody jako u dospělého pachatele zařazením do určitého typu věznice, nýbrž do zvláštního oddělení pro mladistvé vězně, jelikož mladiství a dospělí vězni nesmí vykonávat trest ve společných prostorách, to ovšem neplatí pro mladistvého, který dovršil devatenáctý rok, jelikož tam může soud stanovit vzhledem k osobě pachatele a závažnosti trestného činu, že trest vykoná ve věznici pro ostatní odsouzené, přičemž stanoví v jakém typu věznice (srov. § 31 odst. 4, 5 ZSVM).

Další z odlišností mezi mladistvým odsouzeným a dospělým je způsob zahlazení odsouzení. U mladistvého po výkonu trestu dochází automaticky k zahlazení odsouzení, takže se na pachatele hledí jako by odsouzený nebyl, zatímco u dospělého pachatele je zahlazení odsouzení možné pouze na základě rozhodnutí soudu po uplynutí nejméně jednoho roku, a to „*vedl-li odsouzený po výkonu nebo prominutí trestu anebo po promlčení jeho výkonu řádný život nepřetržitě po tuto dobu.*“ (srov. § 105 z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník)

⁴⁹ FOLTÝNOVÁ, L., FOLTÝN, L., *Trest domácího vězení z pohledu Probační a mediální služby*. Státní zastupitelství. 2011, č. 6, str. 22

3.2 Procesně právní úprava

Nařízení výkonu trestu, jeho kontrola, odklad, přerušování, změna a upuštění od jeho výkonu jsou upraveny v §§ 334a – 334h zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád.

3.2.1 Nařízení výkonu trestu domácího vězení

Trest domácího vězení je uložen pravomocným rozhodnutím soudu. Ovšem tímto rozhodnutím ještě nedochází k jeho nařízení. V § 334a je stanoveno, že *„jakmile se rozhodnutí, podle něhož se má vykonat trest domácího vězení stalo vykonatelným, předseda senátu zašle odsouzenému a příslušnému středisku Probační a mediační služby nařízení výkonu tohoto trestu, ve kterém určí počátek a místo výkonu tohoto trestu.“* Výkon trestu předseda senátu nařídí opatřením. Počátek výkonu trestu předseda senátu určí tak, aby odsouzený mohl řádně k výkonu trestu nastoupit, aby nedocházelo k jeho odkladu. To znamená, že jej nemusí určit okamžitě po tom, co se rozhodnutí stalo vykonatelným, jak je stanoveno v trestním řádu, nýbrž může ponechat odsouzenému určitou dobu, aby si mohl obstarat potřebné záležitosti, pokud je to nutné. Jedná se o výjimku ze zásady bezodkladného výkonu trestu, ovšem lhůta musí být přiměřená potřebám odsouzeného, maximálně v délce několika týdnů, pravděpodobněji v řádu dnů.⁵⁰ V tom je předsedovi senátu nápomocný probační úředník, který zjišťuje dobu, která bude potřebná, aby si odsouzený mohl obstarat své záležitosti. Místo, kde odsouzený musí vykonávat nařízený trest, předseda senátu určí v místě trvalého bydliště, popřípadě v místě, kde se odsouzený zdržuje. Přestože to trestní řád výslovně neupravuje, vyvozuje se, že se odsouzený může pohybovat i po zahradě přiléhající k obydlí, u rozlehlých staveb je možné některou část vyloučit. Dle výsledků pilotního projektu Elektronický monitoring odsouzených je také vhodné zkoumat, jestli odsouzený má nějaký právní titul k místu, kde se zdržuje, aby v průběhu výkonu trestu nedošlo ke komplikacím z důvodu vystěhování odsouzeného z místa výkonu. Veškeré tyto informace předseda senátu zjistí ze stanoviska probačního úředníka, které již soud k dispozici má a nemusí potřebné

⁵⁰ ŠÁMAL, P. *Trestní řád III. : § 315 až 471. Komentář*. 7. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 3840

informace k nařízení výkonu trestu zjišťovat znovu, pouze pokud by bylo potřeba získané informace znovu ověřit. Pokud ovšem předseda senátu nepožádal probačního úředníka o vypracování stanoviska před uložením trestu, naváže s ním spolupráci před nařízením výkonu trestu, kdy probační úředník musí potřebné informace zjistit a předloží tak předsedovi senátu formulář o projednání podmínek výkonu trestu domácího vězení.⁵¹

3.2.2 Kontrola výkonu trestu domácího vězení

Kontrola výkonu trestu domácího vězení je upravena v § 334b, kde je stanoveno, že kontrolu zajišťuje PMS namátkovými kontrolami ve spolupráci s provozovatelem elektronického kontrolního systému umožňující detekci pohybu odsouzeného. Původní myšlenkou bylo, že kontrolu výkonu trestu domácího vězení by měla provádět Policie ČR, zákonodárce od této myšlenky ovšem upustil z toho důvodu, že se nejedná o činnost, kterou má Policie ČR v popisu práce.⁵² Podrobnosti o kontrole jsou dále stanoveny ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení. Je zde počítáno i s tím, že kontrola bude prováděna i prostřednictvím elektronického kontrolního systému. Ovšem skutečnost, že elektronický systém při účinnosti trestního zákoníku, který zavedl trest domácího vězení, nemohl být při kontrole využíván, je zásadní chybou rekodifikace trestního práva, která spočívá v tom, že do trestní justice jsou zaváděny instituty, které ovšem není možné v praxi uskutečňovat a je nutné tuto problematiku řešit dodatečnými novelizacemi.⁵³ Již se ví, že provozovatelem bude PMS, jelikož si sledovací přístroje a veškeré zařízení k tomu potřebné pronajme od výherce výběrového řízení, které má být vypsáno v průběhu tohoto roku (viz kapitola 5). Neznamená to ovšem, že zprovozněním elektronického kontrolního systému by Probační a mediační služba namátkové kontroly neprováděla, naopak, ovšem nejednalo by se o jediný způsob kontroly, jak je tomu doposud, kdy je kontrola výkonu trestu domácího vězení

⁵¹ ŠÁMAL, P. *Trestní řád III. : § 315 až 471. Komentář. 7. dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2013, str. 3836

⁵² ŠÁMAL, P. *Trestní řád III. : § 315 až 471. Komentář. 7. dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2013, str. 3843

⁵³ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.* Praha: Leges, 2011, str. 238

realizovaná pouze namátkovými kontrolami probačního úředníka, přičemž o každé provedené kontrole probační úředník pořídí záznam, který zakládá do dokumentace ke každému případu (srov. § 5 vyhlášky o kontrole výkonu trestu domácího vězení). Probační úředník je povinen nejméně třikrát v měsíci provést kontrolu odsouzeného, podle potřeb je možné četnost kontrol zvýšit. Kontrola je prováděna probačním úředníkem v doprovodu další osoby, nejčastěji jím bude další probační úředník, popřípadě probační úředník může požádat o doprovod i Policii ČR, ovšem policista nesmí vstupovat do obydlí, pokud k tomu není zákonem dán důvod. Probační úředníka musí informovat předsedu soudu o průběhu výkonu kontroly každých šest měsíců, není-li předsedou senátu stanovena jiná lhůta, především pokud by byl výkon trestu kratší.⁵⁴ Pokud probační úředník zjistí, že odsouzený porušuje stanovené podmínky nebo uložená přiměřená omezení a povinnosti, aniž by svou nepřítomnost v místě výkonu trestu nedoložil objektivními důkazy, projedná s odsouzeným důvod porušení podmínek výkonu trestu a jeho tvrzení ověří a neprodleně informuje soud o každém porušení stanovených podmínek, které podloží záznamem o porušení podmínek výkonu, vyjádřením obviněného a prověřením důvodů, které ho k porušení vedly (srov. § 6 vyhlášky o kontrole výkonu trestu domácího vězení). Pokud shledá porušení podmínek důvodnými, soud neinformuje.⁵⁵ V Plzeňském kraji došlo k přeměně trestu domácího vězení na nepodmíněný trest odnětí svobody jen v devíti případech od účinnosti zákona č. 330/2011 Sb.⁵⁶

3.2.3 Odklad, přerušení, změna a upuštění od trestu domácího vězení

V § 334d je upravena možnost předsedy senátu výkon domácího vězení z důležitých důvodů odložit nebo přerušit na určitou dobu, po kterou tyto důležité důvody budou přetrvávat. Především se bude jednat o důvody týkající se

⁵⁴ ŠÁMAL, P. *Trestní řád III. : § 315 až 471. Komentář*. 7. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 3845

⁵⁵ ŠÁMAL, P. *Trestní řád III. : § 315 až 471. Komentář*. 7. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 3852

⁵⁶ Informace získaná při rozhovoru s probačním úředníkem specializujícím se na trest domácího vězení v Plzeňském kraji.

zdravotního stavu odsouzeného (pobyt v nemocnici), péče o nezletilé dítě, kdy druhý rodič o něj pečovat nemůže, nebo výkon jiného trestu. Zákon ovšem nestanovuje, jak dlouhá by tato lhůta, po kterou se výkon trestu odkládá či přerušuje, měla být.⁵⁷ Tato doba se do výkonu trestu nezapočítává, jelikož odsouzený po tu dobu trest nevykonává. Pokud závažné důvody pominou, předseda senátu rozhodnutím ve formě usnesení přerušeni nebo odklad odvolá. Stejně tak jako se mohou vyskytnout závažné důvody, kvůli kterým není výkon trestu přechodně možný, mohou se změnit podmínky výkonu trestu stanovené v rozhodnutí soudu. Tato situace je upravena v § 334e, kdy předseda senátu má možnost na návrh odsouzeného, státního zástupce, probačního úředníka anebo na základě svého vlastního uvážení změnit místo výkonu, dobu, po kterou má odsouzený trest vykonávat a pokud jsou uloženy přiměřené povinnosti a omezení a změna se jich týká, tak může změnit i je. Ovšem změna nemůže být provedena v neprospěch odsouzeného, není možné, aby mu byl stanoven vyšší počet hodin, kdy se má zdržovat v obydlí nebo větší rozsah přiměřených omezení a povinností. Změnou může být i vykázání ze společného obydlí podle jiných právních předpisů. Proti rozhodnutím o odkladu, přerušeni a změně výkonu trestu domácího vězení je možné podat stížnost, která má odkladný účinek, jež výkon takového rozhodnutí odkládá, než bude o stížnosti rozhodnuto.

Pokud má být nebo už byl odsouzený vyhoštěn, vydán nebo předán do cizího státu, může soud upustit od zbytku výkonu trestu, ovšem pokud již bylo od trestu upuštěno a odsouzený nebyl vyhoštěn, vydán nebo předán do cizího státu, anebo se vrátil, soud musí rozhodnout, že se zbytek trestu domácího vězení vykoná. Nejen z těchto důvodů soud může upustit od výkonu trestu nebo jeho zbytku. Pokud odsouzený onemocní nevyléčitelnou nemocí nebo z podobně závažných důvodů, je možné, aby soud od výkonu trestu upustil. Proti tomuto rozhodnutí je možné podat stížnost, která bude mít také odkladný účinek jako stížnost proti rozhodnutí o odkladu, přerušeni a změně výkonu trestu domácího vězení.

⁵⁷ ŠÁMAL, P. *Trestní řád III. : § 315 až 471. Komentář*. 7. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 3854

4 ÚLOHA PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBY PŘI VÝKONU TRESTU DOMÁCÍHO VĚZENÍ

4.1 Retributivní a restorativní justice

Retributivní a restorativní justice jsou dvě koncepce trestání, které se od sebe odlišují především v přístupu k samotné podstatě trestného činu. „Restorativní justice je proces, při kterém všechny strany, mající účast na určitém trestném činu, se setkávají společně za účelem kolektivního posouzení, jak vyřešit nepříznivé následky trestného činu a jeho budoucí důsledky.“ Takto definovala restorativní justici aliance nevládních organizací působících při OSN v oblasti prevence kriminality a trestní justice.⁵⁸ V této definici se autoři zaměřují především na nezákladnější prvek, kterým je vztah mezi pachatelem a obětí. V širším chápání můžeme restorativní justici vidět jako „soubor postulátů, cílů a metod, které charakterizují určitý přístup k řešení problematiky zločinnosti. [...] Vychází z toho, že trestný čin nepředstavuje pouze porušení veřejného zájmu, porušení práva a útok na stát, ale že jde především o konflikt mezi pachatelem trestného činu a konkrétní obětí.“⁵⁹ Klasický způsob trestání vychází z koncepce retributivní justice, jejímž hlavním cílem bylo, aby pachatel byl za svůj čin spravedlivě potrestán, „trest byl ospravedlněn samotným spácháním zločinu,“⁶⁰ tím došlo k potlačení osobních prvků trestní justice. Oproti tomu restorativní justice se především snaží, kromě spravedlivého uložení trestu, zaměřit pozornost na fungování společnosti jako celku, kde je podporován smysl pro soudržnost členů společnosti, aby komunita vzkvétala ku prospěchu svých členů a aby byly vytvářeny podmínky pro správné fungování společnosti,⁶¹ přičemž prostředkem k tomu je snaha o urovnání vztahů mezi pachatelem a obětí trestného činu, především o odčinění újmy pachatelem trestného činu a nápravě pachatele, aby

⁵⁸ KARABEC, Z., *Koncept restorativní justice*, In. KARABEC, Z. eds., *Restorativní justice: Sborník příspěvků a dokumentů*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, str. 9-10

⁵⁹ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 23

⁶⁰ LATA, J., *Účel a smysl trestu*, Praha: LexisNexis CZ s.r.o., 2007, str. 36

⁶¹ ŽATECKÁ, E., *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*, Ostrava: Key Publishing, 2007, str. 16-17

vedl řádný život.⁶² „Náprava újmy způsobené trestním činem může mít i vysoký výchovný a resocializační účinek na osobu obviněného, jelikož je přímo konfrontován s obětí trestné činnosti. [...] Pochopení a uznání viny ze strany pachatele trestného činu je patrně stěžejním cílem restorativní justice, neboť dosažením tohoto stavu je nejspolehlivější zárukou toho, že v budoucnu nedojde k opakování trestné činnosti.“⁶³ Otázkou ovšem je, nakolik je lítost ze strany pachatele upřímná, jestli neprojevuje lítost a zájem jen kvůli mírnějšímu trestu, aniž by svého činu opravdu litoval.⁶⁴ Podstata restorativní justice by se dala vystihnout těmito třemi slovy: obnovení, a to vztahu mezi pachatelem a obětí; odpovědností, kterou pachatele převezme za trestný čin, který spáchal; a opětovným zapojením do společnosti, kdy pachatel povede řádný život, zapojí se do společenského života a již nebude trestnou činností dál páchat.⁶⁵

Prostředkem pro dosahování cílů restorativní justice jsou pak metody používané Probační a mediační službou České republiky, zřízené a upravené zákonem 257/2000 Sb. Těmito metodami jsou mediace, jež je upravena v § 2 zákona o Probační a mediační službě jako „*mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediace lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.*“ Z tohoto vymezení plyne, že je používána především při narovnání a upuštění od potrestání, kdy je třeba, aby poškozený s tímto způsobem potrestání souhlasil. Jedná se o situaci, kdy třetí osoba (prostředník neboli mediátor) zprostředkuje osobní setkání mezi pachatelem a obětí, jehož cílem je náprava vzájemného vztahu a dojednání způsobu náhrady způsobené škody. Při osobním setkání poškozeného a oběti je větší pravděpodobnost, že si pachatel uvědomí závažnost a hloubku svého činu. Druhou metodou je probace, která je pro cíle této práce podstatnější. Jejím úkolem je podílet se na výběru pachatelů, vhodných pro uložení některého z alternativních trestů a také zajistit výkon alternativních trestů a dohled nad dodržováním stanovených podmínek.

⁶² LATA, J., *Účel a smysl trestu*, Praha: LexisNexis CZ s.r.o., 2007, str. 32

⁶³ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 24

⁶⁴ LATA, J., *Účel a smysl trestu*, Praha: LexisNexis CZ s.r.o., 2007, 114 s., str. 33

⁶⁵ ŽATECKÁ, E., *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*, Ostrava: Key Publishing, 2007, str. 19

4.2 Probace

V době ukládání alternativních trestů je institut probace v českém právu samozřejmostí. Poprvé se prvky probace v českém právním řádu objevily v roce 1997, kdy byly do trestního zákona zavedeny nové instituty, a to podmíněné upuštění od potrestání s dohledem a podmíněné odsouzení s dohledem. Pojem probace byl do trestního práva zaveden až později zákonem č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě s účinností od 1. 1. 2001.⁶⁶ Alternativní tresty a spolu s nimi i probace byly do právního řádu zavedeny, jelikož nepodmíněný trest odnětí svobody neplnil účel resocializace pachatele, a proto se pachatelé drobnější trestné činnosti této činnosti dopouštěli opakovaně, jelikož funkce trestu neumožňovala nápravu pachatele prostřednictvím pracovníků Probační a mediační služby jako je tomu dnes.⁶⁷

Vymezení pojmu probace nejdeme v § 2 výše zmíněného zákona. Probací se tedy rozumí *„organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným (dále jen "obviněný"), kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů.“* V této definici probace můžeme nalézt několik prvků, které vymezují charakteristickou činnost pracovníků Probační a mediační služby. Především se jedná o kontrolní činnost, která je spojena s kontrolou výkonu alternativních trestů, s dohledem nad obviněným, aby plnil další uložené povinnosti, popřípadě sledování podmíněně propuštěného odsouzeného ve zkušební době, jestli vede řádný život. Dalším aspektem činnosti pracovníků Probační a mediační služby je výchovné působení a pomoc obviněnému, tzv. snaha o resocializaci obviněného, aby více nepáchal trestnou činnost a snažil se začlenit do společenských vztahů. *„Proporcionální zastoupení každého z těchto atributů se bude v jednotlivých případech vykonávaného dohledu lišit podle toho, jaký je obsah probačního plánu dohledu,*

⁶⁶ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 164

⁶⁷ PÚRY, F., ŠÁMAL, P., *Nad jedním rozhodnutím o probaci*, Trestní právo, 1997, č. 7-8, str. 4

*jaké působení na pachatele se předpokládá, jaké podmínky, povinnosti a omezení mu byly uloženy. [...] Vždy je však třeba dbát na vyvážené uplatnění všech složek vykonávaného dohledu vůči pachateli.*⁶⁸ Nejen vyvážení všech složek při výkonu dohledu nad pachatelem je třeba, při probační činnosti musí být dosaženo vyváženého poměru mezi sankčním a preventivním účelem trestu.⁶⁹

V odborné literatuře je probace chápána jednak v širším, a jednak v užším pojetí. V širším pojetí je probace chápána jako „*system služeb a funkcí zajišťovaných Probační a mediační službou,*“⁷⁰ zatímco v užším pojetí, neboli v právním smyslu, je chápána jako „*specifický typ soudního opatření.*“⁷¹ V užším smyslu se právě jedná o „*institucionalizovaný dohled nad chováním pachatele trestného činu, spojený s určitými prvky pomoci usnadňujícími resocializaci pachatele.*“⁷² Kladem probace v užším smyslu je právě možnost zůstat na svobodě, která je pachateli dáována, pokud bude dodržovat stanovené podmínky a podrobí se probačnímu dohledu.⁷³ Šámal a Púry vymezují charakteristické znaky probace na základě jejího utváření v anglosaských zemích a zemích západní Evropy. Nejprve musí být vyslovena vina obviněného, na jehož základě je probace stanovena s tím, že se výkon nepodmíněného trestu odkládá za stanovení určitých podmínek.⁷⁴ „*Jelikož uložením trestu domácího vězení je nahrazován nepodmíněný trest odnětí svobody, resp. tento trest je odkládán, nedodržení podmínek dohledu může být pokládáno za zmaření trestu domácího vězení, které pak vede k nařízení výkonu náhradního trestu odnětí svobody, a jelikož jsou splněny i další znaky probace, lze domácí vězení spojené s uložením dohledu považovat za projev probace.*“⁷⁵ Dalšími znaky jsou snaha probačního úředníka o převýchovu pachatele, aby se dál vyvaroval páčání trestné činnosti a dohled nad dodržováním určených povinností, které když pachatel poruší, tak nastupuje

⁶⁸ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník I. : § 1 až 139. Komentář.* 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 681

⁶⁹ ŽATECKÁ, E., *Postavení a úkoly Probační a mediační služby,* Ostrava: Key Publishing, 2007, str. 21

⁷⁰ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.* Praha: Leges, 2011, str. 165

⁷¹ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.* Praha: Leges, 2011, str. 165

⁷² ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.* Praha: Leges, 2011, str. 165

⁷³ RIZMAN, S., SOTOLÁŘ, A., ŠÁMAL, P., *Z trestněprávní praxe: K problematice alternativních trestů.* Příloha, Trestní právo, č. 7-8, 1997, str. VI.

⁷⁴ PÚRY, F., ŠÁMAL, P., *Nad jedním rozhodnutím o probaci,* Trestní právo, 1997, č. 7-8, str. 4

⁷⁵ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.* Praha: Leges, 2011, str. 169

výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody. Trest domácího vězení v podstatě tyto znaky vykazuje také, přestože se také jedná o trest spojený s omezením svobody, ale v mírnější formě, jelikož pachateli je stále ponechán určitý prostor, kdy se může pohybovat „na svobodě“ v okruhu jemu blízkých osob, kdy nedochází k zpřetrhání rodinných a společenských vazeb. Samozřejmě jsou soudem stanoveny určité podmínky, kdy tak může činit, jejichž nedodržení způsobí přeměnu trestu domácího vězení na přísnější variantu trestu odnětí svobody.

4.3 Právní úprava dohledu

Dohled probačního úředníka je upraven v trestním zákoníku v §§ 49 – 51. Je zde upraven pojem a účel dohledu, povinnosti pachatele a povinnosti a oprávnění probačního úředníka. Tato ustanovení se vztahují ke všem institutům, u kterých je dohled probačního úředníka třeba, kromě právní úpravy zákona ve věcech soudnictví mládeže, kde se nachází úprava specifická (srov. § 16 ZSVM).

Podle autorů Šámala a Púryho je pojem probační dohled poněkud nepřesný, „protože nežádoucím způsobem zdůrazňuje jen dohlížecí funkci probace, ačkoliv jejím posláním je také konstruktivní péče probačního pracovníka směřující k převýchově odsouzeného a k jeho řádnému budoucímu životu.“⁷⁶ V § 49 trestního zákoníku je účel dohledu vymezen tak, že zahrnuje veškeré prvky činnosti probačního úředníka. V první odstavci je specifikováno, co se dohledem rozumí, jedná se o „pravidelný osobní kontakt pachatele s úředníkem Probační a mediační služby, spolupráce při vytváření a realizaci probačního plánu dohledu ve zkušební době a kontrola dodržování podmínek uložených pachateli soudem nebo vyplývajících ze zákona.“ Ve druhém odstavci je již uvedeno, k jakému účelu má dohled směřovat, což je nejen „sledování a kontrola chování pachatele, čímž je zajišťována ochrana společnosti a snížení možnosti opakování trestné činnosti,“ ale také „odborné vedení a pomoc pachateli s cílem zajistit, aby v budoucnu vedl řádný život.“ Sledováním a kontrolou chování pachatele je zajišťována jak individuální, tak generální prevence, zatímco pomocí pachatele, aby vedl řádný život, je myšlena motivace pachatele, aby dokončil vzdělání nebo si našel vhodné zaměstnání, absolvoval některý z rekvalifikačních kurzů,

⁷⁶ PÚRY, F., ŠÁMAL, P., *Nad jedním rozhodnutím o probaci*, Trestní právo, 1997, č. 7-8, str. 4

popřípadě mu probační úředník vhodné zaměstnání najde nebo zajistí možnost účasti na některém z léčebných či jiných vhodných programů.

V § 50 jsou stanoveny povinnosti pachatele, které má vůči probačnímu úředníku. Patří mezi ně *„spolupráce s probačním úředníkem způsobem, který mu probační úředník stanoví a plnění probačního plánu dohledu,“* dále se pachatel musí *„dostavovat k probačnímu úředníkovi ve lhůtách, které mu probační úředník stanoví, informovat ho o svém pobytu, zaměstnání a zdrojích obživy, dodržování soudem uložených přiměřených omezení a přiměřených povinností a jiných důležitých okolnostech pro výkon dohledu.“* V neposlední řadě musí *„umožnit probačnímu úředníkovi vstup do obydlí, ve kterém se zdržuje,“* aby probační úředník mohl veškeré informace, které mu pachatel sdělí ověřit. Nejen pachatel musí dodržovat určité povinnosti, také probační úředník má povinnosti vůči pachateli. Je povinen nad ním vykonávat dohled podle probačního plánu, který pro něj vytvořil. Tento probační plán je povinen aktualizovat podle zjištěných výsledků dohledu vzhledem k osobním, rodinným a jiným poměrům pachatele. Zároveň musí plnit pokyny předsedy senátu a dohlížet, jestli pachatel dodržuje podmínky stanovené mu soudem. O tomto musí probační úředník nejméně jednou za šest měsíců, nestanoví-li soud jinak, předsedu senátu informovat a podávat mu zprávu, jak pachatel dodržuje stanovené podmínky a jak probíhá dohled. Poruší-li pachatel stanovené podmínky závažným způsobem, probační úředník o tom informuje soud, který dohled uložil. Pokud je porušení podmínek méně závažné, probační úředník na tento nedostatek pachatele upozorní a poučí jej, že při dalším takovém pochybení již informuje soud (srov. § 51 trestního zákoníku). Tato oprávnění a povinnosti jsou chápána jen jako kostra zákonné úpravy, jelikož *„pokud jde o odborné vedení a pomoc pachateli jako další důležité složky vykonávaného dohledu, jejich podstata je založena spíše na neformálních postupech, metodách a dovednostech probačního úředníka, které nevyžadují a ani neumožňují podrobnější zákonnou úpravu, než jaká je obsažena v § 49 až 51 a v zákoně o Probační a mediační službě.“*⁷⁷

⁷⁷ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník I. : § 1 až 139. Komentář.* 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 698

4.4 Úloha probačního úředníka

Dle § 49 odst. 3 trestního zákoníku je probačním úředníkem osoba, která vykonává nad pachatelem dohled. Podle trestního zákoníku je dohledem pravidelné setkávání probačního úředníka s pachatelem za účelem plnění probačního plánu a dohledu nad výkonem stanovených podmínek trestu, přičemž nedílnou součástí je snaha probačního úředníka působit na pachatele výchovně, aby již neměl potřebu páchat trestnou činnost. Při své činnosti s odsouzenými musejí pracovníci PMS dodržovat určité zásady jako je důstojnost jednání, kdy je nepřipustné, aby byla porušována základní práva odsouzených, dále pak musejí postupovat v souladu se zákony, jednat s odsouzenými přiměřeně, transparentně a dle individuálních potřeb každého, a to již v nejranější fázi trestního řízení, aby pachateli co nejvíce pomohli v budoucnu vést řádný život.⁷⁸

V rámci své činnosti před vydáním rozhodnutí, v době od vydání pravomocného rozhodnutí a nařízení jeho výkonu a při zajišťování kontroly výkonu trestu, se probační úředník řídí pokynem ředitele Probační a mediační služby ČR č. 4/2010, což je pokyn o metodickém postupu úředníků a asistentů Probační a mediační služby ČR v oblasti zajištění podkladů pro možnost uložení a výkonu kontroly trestu domácího vězení.⁷⁹

První fází činnosti probačního úředníka v souvislosti s domácím vězením je předběžné šetření. Zde je úloha probačního úředníka klíčová při zjišťování poměrů obviněného ještě před uložením konkrétného trestu, neboť „*probační úředník zkoumá věrný stav všech skutečností ve vztahu k obviněnému, a to zejména zjištění skutečné adresy, na které se obviněný zdržuje, v jakém právním režimu ve vztahu k obviněnému je předmětná nemovitost, zda není narkoman nebo nejde o násilníka, který by mohl ohrožovat svou rodinu. Přičemž závěry této zprávy jsou zásadní ke splnění účelu uloženého trestu, neboť soud musí při svém zvažování vzít v potaz, jaký druh trestu a v jaké výši uložit při respektování všech zásad trestání a společně zohlednit i všechny zákonné předpoklady pro uložení*

⁷⁸ ROZUM, J., *Činnost probační a mediační služby z pohledu restorativní justice*, In. KARABEC, Z. eds., *Restorativní justice: Sborník příspěvků a dokumentů*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, str. 41

⁷⁹ ŠÁMAL, P. *Trestní řád III. : § 315 až 471. Komentář*. 7. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 3834

*konkrétního trestu.*⁸⁰ Zkoumá také rodinné poměry pachatele, aby se trest domácího vězení pro ně nestal přítěží. Zároveň také informuje pachatele obecně o trestu domácího vězení.⁸¹ Předběžné šetření má tři fáze. Nejdříve si probační úředník pozve obviněného, aby se dostavil na příslušné středisko PMS, kde zjistí základní informace, teprve poté navštíví probační úředník obviněného v místě jeho bydliště, kde zkoumá, jestli jsou již poskytnuté informace pravdivé a jestli je místo bydliště vhodné pro výkon trestu domácího vězení. Poté veškeré zjištěné informace zpracuje a vytvoří stanovisko PMS k uložení trestu domácího vězení. Pro veškerou činnost užívají probační pracovníci formuláře, které jsou přílohami pokynu č. 4/2010 ředitele Probační a mediační služby.⁸²

Činnost probačního úředníka předložením požadované zprávy soudu nekončí. Po tom, co rozhodnutí nabude právní moci, probační úředník se snaží odsouzeného směřovat k tomu, aby si zařídil své rodinné a osobní záležitosti tak, aby bylo možné výkon trestu začít co nejdříve. Informuje o tom soud, který nařídí výkon trestu, kde stanoví počátek a místo výkonu trestu podle informací, které mu poskytne úředník probační a mediační služby.⁸³

Další fází činnosti probačního úředníka je kontrola výkonu trestu domácího vězení, jsou-li uložena přiměřená opatření a povinnosti, také kontrola jejich dodržování. Po celou dobu výkonu trestu probační úředník vede spisovou dokumentaci ke každému odsouzenému, jelikož jeho povinností je informovat soud „o průběhu výkonu trestu, jakož i různá sdělení a poznatky týkající se například změn v osobním životě odsouzeného, změn zdravotního stavu, jakož i změn ekonomických a sociálních podmínek, které by se případně mohly negativně promítnout do výkonu uloženého trestu.“⁸⁴ Jedná se totiž o velice specificky

⁸⁰ FOLTÝNOVÁ, L., FOLTÝN, L., *Trest domácího vězení z pohledu Probační a mediační služby*. Státní zastupitelství. 2011, č. 6, str. 22

⁸¹ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. a kol.: *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010, s. 156

⁸² ŠÁMAL, P. *Trestní řád III. : § 315 až 471. Komentář*. 7. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 3834

⁸³ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. a kol.: *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010, s. 157

⁸⁴ FOLTÝNOVÁ, L., FOLTÝN, L., *Trest domácího vězení z pohledu Probační a mediační služby*. Státní zastupitelství. 2011, č. 6, str. 22

nastavený trest, kdy musí být splněny určité podmínky, aby bylo možné jej vykonávat a zároveň stále plnil výchovnou funkci. Kdyby totiž odsouzený přišel o zaměstnání, tak by nebylo žádoucí, aby se v době, kdy měl vykonávat pracovní činnost, pohyboval na svobodě, jelikož v takovém případě by trest ztrácel svou nápravnou funkci. Popřípadě by nebylo možné dál pokračovat ve výkonu trestu, pokud by jej již nemohl vykonávat v stanoveném obydlí. Proto je nutné, aby probační úředník pravidelně odsouzené k výkonu trestu domácího vězení kontroloval, aby soud mohl pružně reagovat na změny, které je třeba v nařízení o výkonu trestu upravit podle potřeb odsouzeného. „*Aktivním a erudovaným přístupem probačního úředníka pak bývá v rámci jeho šetření zjišťován i postoj obviněného k následkům jím spáchaného trestného činu, jakož i skutečný zájem obviněného k odčinění škody, včetně stanovení konkrétních kroků ke kompenzaci jak materiální, tak případně morální škody.*“⁸⁵ Napravení následků trestné činnosti bývá jednou z povinností, které pachateli soud stanovuje, proto je třeba, aby probační úředník zjišťoval přístup pachatele k činu, který spáchal. Pokud pachatel necítí odpovědnost za způsobenou škodu, nebo ji nechce odčinit, stanoví soud v souladu se zjištěnými skutečностями adekvátní povinnosti.

4.4.1 Stanovisko Probační a mediační služby

Stanoviskem Probační a mediační služby je myšlena zpráva probačního úředníka k možnosti uložení trestu domácího vězení podle § 314e trestního řádu, která může být soudcem vyžádána i při ukládání domácího vězení klasickým rozhodnutím. Jedná se o podrobnou zprávu, která obsahuje tyto údaje:

- Osobní a sociální poměry obviněného, kdy je zjišťováno s kým žije, jaké má závazky vůči případným členům své rodiny, v jakém sociálním prostředí se rodina nachází a jaké jsou jeho sociální kontakty, jakým způsobem tráví obviněný svůj volný čas; dále jsou zjišťovány informace o zaměstnání obviněného, jakou má pracovní dobu, jak dlouho cestuje do práce, příjmy, výdaje, po případě jiné pracovní závazky obviněného; v neposlední řadě musí být zjištěno, kde obviněný bydlí, jaký je jeho právní vztah k danému obydlí, popis obydlí se všemi jeho specifiky; také

⁸⁵ FOLTÝNOVÁ, L., FOLTÝN, L., *Trest domácího vězení z pohledu Probační a mediační služby*. Státní zastupitelství. 2011, č. 6, str. 22

je provedena názorná simulace toho, jak bude následná kontrola vypadat, bude-li trest domácího vězení uložen.

- Postoj obviněného k řešení následku trestného činu, kdy probační úředník zjišťuje, jaký je vztah obviněného vůči oběti, jestli je si vědom svého provinění, jestli chce škodu odčinit, po případě jak. Dále je zjišťováno i stanovisko oběti nebo poškozeného, především jaké má požadavky.
- Charakteristiku průběhu a kontaktu s obviněným, zde je především hleděno na to, jak obviněný spolupracoval, jak se stavěl k uložení trestu domácího vězení, jestli úředník jednal ještě i s jinými osobami a proč.
- Stanovisko Probační a mediační služby je nejdůležitější částí, kdy probační úředník trest domácího vězení buď doporučí, nebo nedoporučí. Své rozhodnutí musí zdůvodnit, uvést, z jakých informací vycházel, v případě doporučení navrhnout délku trestu, po případě další přiměřená omezení a povinnosti.⁸⁶

S obsahem stanoviska probační úředník obviněného seznámí a zároveň s tím jej nechá podepsat písemný slib obviněného, že se bude zdržovat v určitém obydlí.

4.4.2 Oprávnění a povinnosti probačního úředníka a pachatele

Oprávnění a povinnosti probačního úředníka a pachatele jsou stanovena v § 50 a § 51 (viz výše). Jednou z nich je stanovení plánu probačního dohledu. Jedná se o klíčový dokument vymezující celkový průběh dohledu. Je vhodné do něj zapojit také pachatele, jelikož „*úspěšnost vykonávaného dohledu a dosažení jeho cíle jsou přímo závislé též na vlastní aktivitě pachatele a na jeho pozitivní motivaci k tomu, aby se podřídil vykonávanému dohledu.*“⁸⁷ Není účelné pachateli něco nutit, vhodnější je snažit se pachateli vše vysvětlit, aby pochopil nutnost stanovených opatření, jelikož pak bude i vyšší úspěšnost samotného dohledu.⁸⁸ Probační úředník před stanovením plánu dohledu, „*nejpozději na počátku výkonu*

⁸⁶ ŠÁMAL, P. *Trestní řád III. : § 315 až 471. Komentář*. 7. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 3833 - 3834

⁸⁷ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník I. : § 1 až 139. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 682

⁸⁸ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník I. : § 1 až 139. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 682

trestu domácího vězení poučí, případně i osoby žijící s ním ve společném obydlí, o omezeních spojených s kontrolou výkonu daného trestu a o jeho povinnostech, ke kterým se v rámci součinnosti odsouzený zavázal. Záznam o poučení se zakládá do dokumentace vedené příslušným střediskem PMS.“⁸⁹ Pachatelé třeba nebudou chtít spolupracovat, proto je třeba je s plánem dohledu podrobně seznámit, aby měli potřebné informace ohledně návštěv probačního úředníka, kdy se mají dostavovat do střediska PMS, a další informace, které se „odvíjí jednak od pravomocného rozhodnutí soudu, jehož východiskem je zákonné vymezení dohledu, doplněné případně dalšími přiměřenými omezeními a přiměřenými povinnostmi, jednak od individuální situace pachatele a specifických okolností souvisejících s příčinami spáchání jeho trestné činnosti“⁹⁰

5 TREST DOMÁCÍHO VĚZENÍ V PRAXI

5.1 Elektronický monitoring

Podle § 334b trestního řádu výkon trestu domácího vězení zajišťuje Probační a mediační služba ve spolupráci s provozovatelem elektronického kontrolního systému, kterým je v současné době právě Probační a mediační služba. Kontrola výkonu trestu je stanovena dvěma způsoby. Jedním z nich je kontrola detekcí pohybu odsouzeného prostřednictvím elektronického kontrolního systému, druhým způsobem je namátková kontrola prováděná probačním úředníkem. Účelnějším způsobem kontroly je samozřejmě elektronický systém detekující pohyb odsouzeného, problematické je jeho zavedení do praxe. „*Ke dni, kdy nový trestní zákoník nabyl účinnosti, resort ministerstva spravedlnosti pro českou justici elektronické monitorovací zařízení nezajistil, [...] tuto okolnost lze považovat za jedno z nejzásadnějších pochybení doprovázejících rekonstrukci trestního práva hmotného, do českého práva byl totiž zaveden institut, jehož skutečné využívání není reálně možné.*“⁹¹ Proto hlavním cílem v souvislosti

⁸⁹ FOLTÝNOVÁ, L., FOLTÝN, L., *Trest domácího vězení z pohledu Probační a mediační služby*. Státní zastupitelství. 2011, č. 6, str. 22

⁹⁰ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník I. : § 1 až 139. Komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012, str. 683

⁹¹ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 328

s novým alternativním trestem je zajištění stabilní kontroly výkonu trestu, jelikož výkon trestu domácího vězení by byl výrazně úspornější v porovnání s výkonem nepodmíněného trestu odnětí svobody, ovšem je potřeba, aby kontrolní systém byl dostatečně spolehlivý, což namátkové kontroly probačního úředníka v místě výkonu trestu nespĺňují. Je tedy třeba zavedení kontroly prostřednictvím elektronického systému. Tento cíl je ovšem provázen finanční náročností související s nákupem technického vybavení a se zajištěním personálního obsazení, jehož cílem bude obsluha elektronického systému.⁹²

Původní vidina ministerstva spravedlnosti byla taková, že elektronické náramky měly fungovat již do konce roku 2011. Pro tento účel bylo vypsáno v březnu 2010 ministerstvem spravedlnosti výběrové řízení na dodavatele elektronických náramků. Do výběrového řízení se přihlásilo 5 firem, a to Telefónica O2 Czech Republic, a.s. a DCS Systém, s.r.o., Fenix international, spol. s.r.o., Konsorcium Siemens-ABL, Česká pošta, a.s. a Consorcium Assecco PDV. Hlavním kritériem pro výběr vhodných uchazečů byla cena, dále způsob řešení celé zakázky a délka záruky centrálního úložiště a rozhraní. Po vypsání výběrového řízení zakázku začal prověřovat Úřad pro ochranu hospodářské soutěže na základě dvou stížností od bezpečnostních agentur, které nesouhlasily se stanovením kvalifikace firem, které se mohou výběrového řízení zúčastnit. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže po prošetření stížností došel k závěru, že veřejná zakázka nebyla vytvořena vhodně a zakázal ministerstvu spravedlnosti uzavřít smlouvu s potencionálním vítězem. V červnu bylo výběrové řízení s nástupem nového ministra spravedlnosti zrušeno s tím, že bude vyhlášeno v roce 2012, ovšem z důvodu úsporných rozpočtových opatření na nákup náramků nebylo vyhrazeno dostatek finančních prostředků.⁹³ Podle důvodové zprávy prvotní odhady pořizovací ceny elektronických náramků podle zahraničních zdrojů se pohybují kolem částky 559 mil. Kč za 700 náramků. „Zavedení systému

⁹² ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 329

⁹³ DOSTÁL, D., PLCHOVÁ, Z., *Domácí vězení: ušetřené miliony v nedohlednu*. [online]. Profit, 2011, [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://euro.e15.cz/profit/domaci-vezeni-usetrene-miliony-v-nedohlednu-862019>; ZINKE, J., *Hodnotící komise zahájila proces výběru vítězného uchazeče na provozování elektronického monitoringu odsouzených*. [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2010 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5130&d=312033>.

elektronického dohledu (tzv. „náramků“) pro cca 700 osob si vyžádá na základě zahraničních poznatků (Probation Statistics, England and Wales) v prvním roce pořízení částku cca 559 mil. Kč. Při počtu cca 700 sledovaných osob by roční náklady činily přibližně 50 mil. Kč. Podle výroční zprávy GŘVS (generální ředitelství vězeňské služby) za rok 2006 činí denní průměrné náklady na jednoho odsouzeného ve výkonu trestu odnětí svobody 872 Kč, což představuje roční náklady ve výši 318.280 Kč. Náklady na kontrolu jednoho odsouzeného k trestu domácího vězení v systému elektronického dohledu představují přibližně 71.429 Kč. Tato částka představuje více než 3/4 úsporu oproti ročnímu nákladu na odsouzeného ve výkonu trestu odnětí svobody.“⁹⁴

Ze zahraničních zkušeností víme, že nejčastěji používanou technologií při elektronickém monitoringu výkonu trestu domácího vězení nebo kontroly dodržování povinnosti spočívající zdržovat se v určeném obydlí v určeném čase při podmíněném propuštění z výkonu trestu je radiofrekvenční technologie. Druhou používanou technologií, i když ne tak častou, je technologie GPS, která je používána především při náhradě vazby, jelikož tato technologie umožňuje neustálé sledování polohy jedince. Její nevýhodou je vyšší pořizovací cena a výpadky signálu při vstupu osoby do některých budov.⁹⁵

5.1.1 Vývoj elektronického monitoringu

Při tvorbě návrhu trestního zákoníku se předpokládalo, že s jeho účinností bude kontrola výkonu trestu domácího vězení probíhat nejen prostřednictvím namátkových kontrol pracovníků PMS, nýbrž také prostřednictvím elektronického systému detekujícího pohyb odsouzeného prostřednictvím elektronických náramků. Ovšem již v polovině roku 2009, před účinností trestního zákoníku, ministerstvo spravedlnosti vědělo, že se nepodaří zavést elektronický systém do

⁹⁴ *Důvodová zpráva k trestnímu zákoníku* [online]. [cit. 2014-03-05]. Dostupné z [www: <http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>](http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html).

⁹⁵ *Závěrečná zpráva a ekonomické zhodnocení pilotního projektu: „Elektronický monitoring odsouzených.“* [online]. Probační a mediační služba ČR, 2012 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: [z: <https://www.pmscr.cz/download/zaverecna_zprava_o_experimentu_elektronicky_monitoring_odsouzenych.pdf>](https://www.pmscr.cz/download/zaverecna_zprava_o_experimentu_elektronicky_monitoring_odsouzenych.pdf).

praxe s účinností trestního zákoníku. „V červenci roku 2009 uvažovalo Ministerstvo spravedlnosti o odsunutí projektu domácího vězení až na rok 2011. Nakonec k odložení účinnosti trestu domácího vězení nedošlo.“⁹⁶ Se zavedením kontroly prostřednictvím elektronických náramků se počítalo do konce roku 2011, přičemž mezitím měla kontrola výkonu trestu domácího vězení probíhat prostřednictvím namátkových kontrol pracovníků PMS. To ovšem vyvolalo skeptický pohled na tento trest u některých soudců, kterým se taková kontrola nezdála dostatečná, proto také ukládání tohoto trestu nebylo časté.⁹⁷ Stejně tak bylo třeba uzpůsobit personální a materiální prostředky PMS, aby bylo možné agendu rozšířenou o kontrolu výkonu trestu domácího vězení zvládnout.

V průběhu roku 2010 bylo sice výběrové řízení ministerstvem spravedlnosti vypsáno, v tomto roce bylo ovšem také zrušeno (viz výše). V roce 2012 k vypsání výběrového řízení nedošlo z důvodu úsporných rozpočtových opatření, jelikož „Ministerstvo mělo na projekt pro rok 2012 alokováno 250 milionů korun, které by ovšem podle stávající podoby rozpočtu musely jít na pokrytí provozních výdajů rezortu, zejména ve vězeňství. [...] Ministr Pospíšil v rámci jednání o rozpočtu písemně upozornil ministra financí, že snížení rozpočtu na rok 2012 prakticky znemožňuje projekt Trest domácího vězení realizovat.“⁹⁸ V roce 2013 bylo výběrové řízení vypsáno na základě pozitivních výsledků zjištěných při pilotním experimentu s názvem Elektronický monitoring odsouzených, ale bylo zrušeno z důvodu amnestie prezidenta republiky, jelikož došlo k úbytku vězňů, a dle slov nynějšího náměstka ministryně spravedlnosti, tehdejšího ředitele PMS, Pavla Šterna „bylo zcela správné ji zastavit, protože v kontextu situace po amnestii by byla předražená vzhledem k předpokládané hodnotě původní zakázky.“⁹⁹ Zakázka byla vypsána na dodávku 500 kusů

⁹⁶ KREJČÍŘÍKOVÁ, K. *Nový trest (trestní opatření) domácího vězení*. Státní zastupitelství. 2009, č. 10, str. 15

⁹⁷ ČÁDOVÁ, J., *Domácí vězení není jen sankce, ale sociální péče*, České vězeňství, 2010, č. 1, str. 18

⁹⁸ DOSTÁL, D., PLCHOVÁ, Z., *Domácí vězení: ušetřené miliony v nedohlednu*. [online]. Profit, 2011, [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://euro.e15.cz/profit/domaci-vezeni-usetrene-miliony-v-nedohlednu-862019>

⁹⁹ *Vězni s elektronickými náramky? Budou za rok, odhaduje ministerstvo*. [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: https://www.pmscr.cz/scripts/aktuality_detail.php?Strana=1

elektronických náramků v první fázi, přičemž v konečné fázi by se jednalo až o 2000 kusů náramků, dodávku technického řešení detekce pohybu a dodávku monitorovacího centra, přičemž byla požadována údržba celého systému po dobu pěti let v hodnotě 275 milionů korun. Dle slov Pavla Šterna by elektronický monitoring mohl začít fungovat počátkem roku 2015: „*Realisticky to vidím tak, že když začneme teď (pozn. březen 2014) - což začneme - tak v prvním čtvrtletí příštího roku může monitoring začít naplno fungovat.*“¹⁰⁰ Nejdříve ovšem chce prozkoumat nabídky trhu, aby náklady celé zakázky byly co nejnižší.

5.1.2 Pilotní experiment

Dne 1. 7. 2012 byl zahájen pilotní experiment s názvem Elektronický monitoring odsouzených Probační a mediační službou ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti, přičemž se postupovalo tak, že by se provozovatelem elektronického systému v budoucnu měla stát právě PMS. Hlavní cíl vyplývá již z názvu experimentu, a to vyzkoušet praktické fungování elektronických náramků u odsouzených k trestu domácího vězení nebo u podmíněně propuštěných z výkonu trestu, kdy jim byla uložena povinnost zdržovat se v určeném obydlí v určenou dobu. První měsíc bylo cílem především vybrat vhodné kandidáty mezi odsouzenými, připravit monitorovací střediska a vysvětlit probačním úředníkům fungování a ovládání sledovacích zařízení. Samotný monitoring byl zahájen 1. 8. 2012 a probíhal do 30. 11. 2012. Účast odsouzených byla dobrovolná, přičemž se zúčastnili i čtyři pracovníci PMS, kteří měli za úkol porušovat sledovací režim, aby bylo zjištěno, jestli monitorovací zařízení budou adekvátně reagovat.

Byla vypsaná veřejná zakázka na „*pronájem 25 monitorovacích zařízení včetně zajištění souvisejícího servisu a dále zajištění provozu monitorovacího centra.*“¹⁰¹ Vybrána byla společnost 3M Česko, spol. s.r.o. Přestože bylo

¹⁰⁰ *Vězni s elektronickými náramky? Budou za rok, odhaduje ministerstvo.* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: https://www.pmscr.cz/scripts/aktuality_detail.php?Strana=1

¹⁰¹ *Závěrečná zpráva a ekonomické zhodnocení pilotního projektu: „Elektronický monitoring odsouzených.“* [online]. Probační a mediační služba ČR, 2012 [cit. 2014-03-11]. Dostupné

pronajato 25 zařízení, v průběhu experimentu docházelo k navyšování počtu odsouzených, kteří se projektu zúčastnili, až jich v závěru bylo 47, z toho 4 probační úředníci. Hlavními cíli bylo vyzkoušet nejen fungování monitorovacích zařízení, jejich instalaci a deinstalaci v obydlí odsouzeného, ale také možnosti PMS ohledně personálního zajištění provozu monitorovacích center.

Z technického hlediska byl elektronický systém založen na vysílači a přijímači signálu, přičemž když došlo k přerušení signálu mezi nimi, přijímač vysílal prostřednictvím GSM sítě upozornění do monitorovacího centra. „Ověřovaný systém elektronického monitoringu byl založen na radiofrekvenční technologii, kdy klient-odsouzený měl nainstalován radiofrekvenční vysílač (náramek) na svém těle a radiofrekvenční přijímač (základnová stanice) byl nainstalován v prostoru obydlí klienta, z důvodu všesměrového vysílání radiofrekvenčního signálu ze základnové stanice většinou zhruba uprostřed obydlí.“¹⁰² Pro fungování elektronického monitorování je nutné, aby odsouzený měl ve stanoveném obydlí jednak dostatečný telefonní signál a také legální přívod elektrické energie. Instalace zabrala zhruba třicet minut při spolupráci dvou probačních úředníků. Deinstalace pak trvala jen patnáct minut, jelikož nebylo třeba vymezovat prostor, kde bude přijímač umístěn.

V závěrečné zprávě je uváděno, že se občas vyskytly potíže se signálem mezi vysílačem a přijímačem u rozlehlejších obydlí a monitorovacímu centru bylo hlášeno, že odsouzený opustil obydlí, aniž by tomu tak bylo. Proto je třeba v budoucnu brát zřetel u takových staveb a přesně specifikovat prostor, kde se odsouzený může pohybovat. Dále je třeba zjišťovat, jestli má odsouzený nějaký právní titul k obydlí, kde je mu stanoven výkon trestu, aby nedošlo k tomu, že bude vystěhován a nebude mít dále kde ve výkonu pokračovat. Stejně tak je třeba, aby pracovníci monitorovacího centra měli k dispozici přesný popis obydlí odsouzeného, aby mohli reagovat na případné výmluvy odsouzeného v případě

z:<https://www.pmscr.cz/download/zaverecna_zprava_o_experimentu_Elektronicky_monitoring_odsouzenych.pdf>.

¹⁰² Závěrečná zpráva a ekonomické zhodnocení pilotního projektu: „Elektronický monitoring odsouzených.“ [online]. Probační a mediační služba ČR, 2012 [cit. 2014-03-11]. Dostupné

z:<https://www.pmscr.cz/download/zaverecna_zprava_o_experimentu_Elektronicky_monitoring_odsouzenych.pdf>.

přerušeno signálu. Spolehlivost zařízení byla potvrzena tím, že zařízení zaznamenalo každé porušení monitorovacího režimu.

Výsledky testu elektronického monitoringu prokázaly, že PMS je odborně připravena na provozování systému, také prokázaly spolehlivost použité technologie a především „*finanční srovnání nákladů na výkon trestu odnětí svobody (jeden den/jedna osoba = 1000,- Kč) a nákladů na provoz elektronického monitoringu (jeden den/jedna osoba = 165,- Kč) hovoří jednoznačně pro jeho zavedení do praxe trestní justice.*“¹⁰³

5.1.3 Další možnosti využití elektronického monitoringu

Ze zahraničních zkušeností víme, že elektronické monitorování pohybu odsouzených není užíváno jen ke kontrole výkonu trestu domácího vězení, ale i jako institut nahrazující vazbu nebo při podmíněném propuštění odsouzeného z výkonu trestu nepodmíněného odnětí svobody, kdy je mu uložena povinnost zdržovat se v určitém obydlí po část zkušební doby, tzv. beck-end systém neboli pseudo domácí vězení.

Možnost uložit podmíněně propuštěnému pachateli z výkonu trestu povinnost zdržovat se v určitém obydlí po určitou část zkušební doby je v našem právním řádu upravena v § 89 trestního zákoníku. Je zde upravena možnost uložení této povinnosti při řádném podmíněném propuštění z výkonu trestu (srov. § 88 odst. 1) a i při předčasném podmíněném propuštění, kdy není splněna minimální doba, po kterou musí odsouzený trest vykonávat, ovšem svým vzorným chováním prokázal, že dalšího výkonu trestu není třeba (srov. § 88 odst. 2). Takto stanovená povinnost ovšem nesmí přesáhnout dobu jednoho roku, i kdyby stanovená zkušební doba byla delší (srov. § 89 odst. 3). Ovšem kontrola dodržování této povinnosti je stále prováděna pracovníky PMS. Institut elektrického monitoringu, který by, mimo jiné, dodržování této povinnosti kontroloval, v našem právním řádu ještě zakotven není.

¹⁰³ VOLÁK, D. (tehdejší náměstek ministra spravedlnosti), *Elektronický monitoring sníží náklady na vězení*. [online]. Vězeňská služba ČR, 2012 [cit. 2014-03-06]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/aktuality-220/elektronicky-monitoring-snizi-naklady-na-vezneni>

Po zavedení elektronického monitoringu do praxe se předpokládá, že tento institut bude také využíván jako jedna z možností nahrazujících vazbu. Institut pro kriminologii a sociální prevenci provedl v roce 2010 šetření mezi soudci, státními zástupci a pracovníky PMS, přičemž zkoumal jejich názor na možnost elektronického monitorování jako institutu nahrazujícího vazbu.¹⁰⁴ Jelikož elektronické monitorování stále není v praxi zavedeno, můžeme výsledky průzkumu považovat za stále aktuální.

Mezi všemi dotázanými panovala převážně shoda v tom, že by uvítali využití elektronického sledování při nahrazení vazby. U soudců souhlasilo 83,5 % dotázaných z celkového počtu 79 soudců, kteří se průzkumu zúčastnili, přičemž ti, kteří se nevyslovili pozitivně, namítají, že by elektronické monitorování mělo být nejdříve zavedeno při kontrole výkonu trestu domácího vězení, než se začne využívat jako institut nahrazující vazbu. Oproti soudcům byli státní zástupci skeptičtější, pozitivní přínos elektronického monitorování vidí 68 % dotázaných z celkového počtu 78 odpovídajících, třebaže někteří poukazovali na nedostatky, které by bylo potřeba vyřešit, např. otázka ochrany osobnosti, na kterou poukazovali také dotázaní probační úředníci, jelikož na osobu, u které by byla vazba nahrazena náramkem, by společnost mohla pohlížet jako na odsouzeného k domácímu vězení, přestože v našem právním řádu platí presumpce nevin. Proti tomu ovšem zazněl argument, že ačkoliv by se jednalo o citelný zásah do práv jedince, tento způsob nahrazení vazby by pro jedince představoval méně závažnější zásah do svobod oproti klasické vazbě z hlediska zachování zaměstnání a osobních a společenských vztahů obviněného. Jiní státní zástupci dodávali, že by toto nahrazení vazby mohlo být jenom u vazby útěkové a soudci nedostatkem zkušeností s fungováním v praxi. Jako další názory se objevovaly velké finanční náklady s realizací elektronické kontroly, dále zazněl názor, že „*k vazbě je přístupováno pouze v krajních případech a elektronické sledování by ji sotva mohlo nahradit, [...] přičemž zazněly i názory, že počet vazebně řešených trestních věcí je minimální a že nebude dostatek vhodných osob, u nichž by byla možnost elektronický prostředek nasadit.*“¹⁰⁵ Nejpozitivněji elektronickou

¹⁰⁴ ZEMAN P. a kol., *Opatření nahrazující vazbu v trestním řízení*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010

¹⁰⁵ ZEMAN, P. a kol., *Opatření nahrazující vazbu v trestním řízení*, Praha: Institut pro kriminologii a

kontrolu hodnotili probační úředníci, kdy 90 % z nich se vyslovalo kladně. Shodně všechny skupiny vidí přínos v tom, že by byla zajištěna lepší kontrola osob, jelikož jiné instituty nahrazující vazbu průběžnou kontrolu chování nezajišťují, z čehož plyne, že by byla zajištěna lépe i ochrana společnosti. Při dotazu, jestli by elektronické sledování mohlo snížit počet vazeb, se všechny skupiny dotázaných domnívají, že ano, přičemž nejpozitivněji elektronický monitoring hodnotí probační úředníci (93 %, 75,9 % soudci, 62 % státní zástupci). Jako klad státní zástupci a probační úředníci vidí ekonomické hledisko, když se odhlédne od vysokých pořizovacích nákladů, jelikož obviněný neztratí zaměstnání, stejně tak stát ušetří výdaje za vazbu, jelikož bude možné „*ponechat na svobodě osoby, které jsou brány do vazby kvůli nemožnosti účinné kontroly.*“¹⁰⁶

Pokud by elektronické sledování jako institut nahrazující vazbu bylo zavedeno do našeho právního řádu, převážná většina dotázaných se přiklonila k možnosti, aby elektronické sledování bylo používáno jako „*nástroj kontroly obviněného při nahrazení vazby některým ze stávajících opatření i jako samostatné opatření nahrazující vazbu, spočívající v povinnosti zdržovat se v určeném čase na určeném místě.*“¹⁰⁷ Stejně tak se shodli na názoru, že pokud by byl obžalovaný pravomocně uznán vinným, měl by hradit náklady spojené s využitím elektronického sledování v souvislosti s vazbou. Pouze jeden probační úředník byl proti, aniž by svůj názor zdůvodnil. Probační úředníci v náhradě nákladů spatřovali výchovný efekt, že si alespoň odsouzený uvědomí, jak finančně náročné je trestní řízení, a tím i pochopí hloubku porušení svých povinností a ukáže, že své selhání chce odčinit. Státní zástupci se domnívají, že by se jednalo o pozitivní krok vůči obviněnému, proto by měl uhradit náklady, které takovou vazbu umožní. K tomu přidávali další podmínky, že by měl být obviněný o náhradě nákladů poučen a pouze v případě, že s nimi bude souhlasit, je možné takovou náhradu vazby stanovit nebo pokud by sám obviněný o takovou vazbu zažádal. Soudci souhlasí s tím, že by tento způsob nahrazení vazby měl být se

sociální prevenci, 2010, str. 85-86

¹⁰⁶ ZEMAN, P. a kol., *Opatření nahrazující vazbu v trestním řízení*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, str. 86

¹⁰⁷ ZEMAN, P. a kol., *Opatření nahrazující vazbu v trestním řízení*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, str. 87

souhlasem obviněného. Někteří ze soudců ovšem uznávají razantnější přístup k náhradě nákladů nejen v případě vazby, ale vzhledem k celému trestnímu řízení, jelikož se domnívají, že *„odsouzený by měl hradit státu veškeré náklady spojené s trestním řízením, neboť je svým zaviněným jednáním způsobil a není důvod, proč by je měl nést daňový poplatník.“*¹⁰⁸ Všechny skupiny dotázaných shodně dodávají, že je třeba zohledňovat vymahatelnost nákladů.

5.2 Statistiky ukládání domácího vězení

V roce 2010 byl do systému české justice zaveden nový alternativní trest domácího vězení, jehož výkon měl být kontrolován nejen namátkovými kontrolami probačních úředníků, ale zejména prostřednictvím elektronického kontrolního systému, který nejen, že nemohl být využíván po účinnosti trestního zákoníku, v trestní praxi není zaveden ještě dodnes, a proto *„lze důvodně předpokládat, že dokud nebude elektronický monitoring reálně k dispozici, soudy budou ve velice omezené míře ochotny ukládat trest domácího vězení.“*¹⁰⁹ Tato myšlenka byla potvrzena soudní praxí, kdy docházelo k ukládání trestů domácího vězení v menší míře, než bylo původně předpokládáno. Předpoklady při zavádění tohoto trestu byly takové, že *„do dvou let mohlo být v domácím vězení až pět tisíc lidí.“*¹¹⁰ i když v roce 2013 došlo oproti letům minulým k nárůstu uložených trestů a věřím, že se zprovozněním elektronického sledovacího systému do praxe, se počty uložených trestů domácího vězení ještě zvýší. Objevovaly se ovšem i takové názory, že *„by bylo lepší, kdyby soudy trest domácího vězení vůbec neužívaly, dokud nebude existovat možnost jeho kontroly prostřednictvím elektronického monitoringu, jelikož nedostatečná kontrola může do budoucna značně oslabit autoritu tohoto trestu u veřejnosti a zejména u odsouzených.“*¹¹¹ Domnívám se, že tento názor je celkem radikální, jelikož v některých případech je tento trest nanejvýš vhodný s ohledem na osobu pachatele, který není chronickým

¹⁰⁸ ZEMAN, P. a kol., *Opatření nahrazující vazbu v trestním řízení*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, str. 66

¹⁰⁹ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 329

¹¹⁰ BLANDA, R., *Odstraní elektronické náramky přeplněnost českých věznic?*, České vězeňství, 2010, č. 1, str. 16

¹¹¹ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 329

recidivistou a naopak je vděčný za možnost zůstat s rodinou a neztratit zaměstnání, a proto podmínky výkonu trestu porušovat nebude. Je ovšem pravda, že takových pachatelů nebude mnoho, proto zřejmě ani ukládání tohoto trestu není časté.

V roce 2010 byl výkon trestu domácího vězení u dospělých pachatelů nařízen jen ve 112 případech a u mladistvých pachatelů dokonce jen ve 4 případech, přičemž o vypracování stanoviska k trestu domácího vězení (dále jen stanovisko) byla Probační a mediační služba požádána v 233 případech u dospělých pachatelů a ve 12 případech u pachatelů mladistvých. Bylo znát, že se v té době jednalo o praxí nezkoušený trest, který se soudci zdráhali ukládat, neboť nedůvěřovali kontrole jeho výkonu. V roce 2011 došlo k mírnému navýšení u dospělých pachatelů jak u žádostí o zpracování stanoviska, tak u nařízených trestů, v prvním případě se jednalo o 338 stanovisek a ve druhém případě bylo nařízeno 251 trestů domácího vězení. V případě mladistvých pachatelů soudci trestnímu opatření domácího vězení stále nedůvěřovali, jelikož nařízených opatření bylo 9 a žádostí o zpracování stanoviska 11. V roce 2012 došlo k dvojnásobnému nárůstu u dospělých pachatelů v rámci žádostí o vypracování stanoviska, přibližně stejně tak i u nařízeného výkonu trestu domácího vězení (viz tabulka). Progresivní tendence bylo možné sledovat taktéž v roce 2013, především v souvislosti s žádostí o vypracování stanoviska před uložením trestu domácího vězení, kde došlo až k cca trojnásobnému zvýšení využití služeb Probační a mediační služby. Z hlediska četnosti nařizování trestu domácího vězení je taktéž pozorovatelný značný nárůst nařízených trestů, přestože kontrola výkonu prostřednictvím elektronického monitoringu stále není možná, takže se domnívám, že zavedením elektronického monitoringu do praxe ukládání trestu domácího vězení bude daleko četnější, jak bylo u tohoto trestu při jeho zavádění do systému trestů předpokládáno.

Tabulka¹¹² nařízených trestů (opatření) domácího vězení a zpracovaných stanovisek k uložení trestu (opatření) domácího vězení.

	2010		2011		2012		2013	
	STDV	TDV	STDV	TDV	STDV	TDV	STDV	TDV
dospělý	233	112	338	251	686	487	2328	950
mladistvý	12	4	11	9	9	13	-	-

Vysvětlivky: STDV = stanovisko k uložení trestu (opatření) domácího vězení

TDV = nařízený výkon trestu domácího vězení

- = ve statistice neuvedeno

6 SROVNÁNÍ SE ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU

Trest domácího vězení je v Evropě hojně užíván. Je zaveden ve většině západoevropských zemí a postupně se zavádí i do zemí střední a jihovýchodní Evropy. V době Evropské unie sílí snaha „*dát do souladu předpisy upravující kromě jiného také domácí vězení a elektronický monitoring v celé EU, včetně možnosti přenosu výkonu trestu do jiné členské země EU.*“¹¹³ Pro toto řešení je ovšem třeba, aby elektronický monitoring začal v ČR skutečně fungovat jako kontrolní prostředek, jelikož čtyři roky od účinnosti trestního zákoníku, který náš právní řád rozšířil o trest domácího vězení, je kontrola prostřednictvím elektronických náramků teprve ve fázi čekání na zadání výběrového řízení na pronájem náramků a veškerého potřebného technického zařízení k jejich provozu, jelikož, předchozí výběrová řízení byla zrušena. Dle slov Pavla Šterna by kontrola prostřednictvím elektronického monitoringu odsouzených mohla v praxi fungovat v prvním čtvrtletí roku 2015, což je pět let od účinnosti trestního zákoníku,

¹¹² *Statistiky Probační a mediační služby.* [online]. [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/statistika/>;

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5266&d=310180>

¹¹³ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. a kol.: *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů.* Praha: Portál, 2010, s. 158

přičemž v návrhu se počítalo s tím, že již s účinností bude elektronická kontrola odsouzených fungovat.

Prvním státem, který trest domácího vězení začal v 80. letech užívat, byly Spojené státy americké. Funkce trestu byla především represivní, aniž by byl kladen důraz na nápravu pachatele, což bylo změněno v chápání trestu domácího vězení evropskými zeměmi. V roce 1986 v USA zavedli kontrolu prostřednictvím elektronického kontrolního systému. V USA se domácí vězení uplatňuje nejen ve formě trestu jako takového (front-end), ale také ve formě tzv. back-end systému, což znamená, že se odsouzený po výkonu trestu odnětí svobody podrobuje domácímu vězení, jehož cílem je zabránit recidivě pachatele, přičemž dochází k postupnému znovu začleňování jedince do společnosti.¹¹⁴ Rozlišují zde dvě formy elektronického sledování, a to aktivní a pasivní systém sledování. Aktivní systém je založen na vysílání stálého signálu mezi přijímačem, který je umístěn v obydlí odsouzeného, a přijímačem, který má odsouzený připevněn na svém těle. V případě, že se odsouzený vzdálí ze svého obydlí, přijímač vysílá signál do monitorovacího centra o přerušení signálu mezi vysílačem a přijímačem. Pasivní systém funguje na principu telefonního spojení, kdy počítač náhodně navazuje telefonní spojení s odsouzeným, který má na svém těle upevněné zařízení, jehož prostřednictvím počítač rozpozná, že se skutečně jedná o odsouzeného, když telefonát přijme.¹¹⁵

6.1 Slovenská právní úprava

Trest domácího vězení je ve Slovensku využíván již od roku 2006, kdy nabyt účinnosti slovenský trestní zákon č. 300/2005 Z. z.

6.1.1 Hmotněprávní úprava

Trest domácího vězení je upraven zákonem č. 300/2005 Z. z., trestný zákon v § 53. Stejně jako v české právní úpravě je možné tento trest uložit pachateli přečinu, přičemž ve slovenské právní úpravě se jedná jen o ty přečiny, jejichž horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje pět let, jelikož jedná-li se o trestný čin, jehož horní hranice trestní sazby převyšuje pět let, musí

¹¹⁴ HOŘÁK, J., *Domácí vězení a elektronická kontrola odsouzených*, Trestní právo, 2005, č. 12, str. 8

¹¹⁵ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 327

soud uložit trest odnětí svobody, aniž by bylo rozhodující, jestli se jedná o zločin či přečin. Rozdílná je horní hranice trestní sazby, po kterou je možné trest uložit, a to maximálně na jeden rok.¹¹⁶

Slovenská právní úprava je podstatně jednodušší oproti právní úpravě české. Chybí zde institut písemného slibu pachatele, což je v české právní úpravě důležitá podmínka, bez které nelze trest domácího vězení uložit. Stejně tak chybí podmínka stanovující, že trest domácího vězení musí být přiměřený vzhledem k osobě a poměrům pachatele a vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu. Významnou odlišností je pak nemožnost uložit trest domácího vězení mladistvému, jelikož se nenachází v taxativním výčtu trestů, které je možné mladistvému uložit.¹¹⁷ Další odlišností je přepočítání dní při přeměně na nepodmíněný trest odnětí svobody. V české právní úpravě se každý nevykonaný den domácího vězení přemění na den odnětí svobody, zatímco slovenská právní úprava stanovuje, že dva dny nevykonaného trestu domácího vězení se přemění na jeden den nepodmíněného odnětí svobody. V tomto je slovenská právní úprava mírnější, vzhledem k tomu, že přeměna na trest odnětí svobody by měla být chápána jako sankce za nedodržení stanovených podmínek v soudním rozhodnutí.

Shodně je v obou právních úpravách stanoven obsah trestu, který spočívá v povinnosti nacházet se v soudem vymezeném obydlí, přičemž slovenská právní úprava je v tomto specifitější, jelikož výslovně upravuje i možnost zdržovat se ve venkovních prostorách, které k stanovenému obydlí náleží. Stejně tak je shodné, že obě právní úpravy nevynechávají časový rámec výkonu trestu, ale ponechávají to na úvaze soudu. Česká právní úprava v původním vymezení trestu domácího vězení časový interval stanovovala, nicméně novelou 330/2011 Sb. došlo k jeho odstranění. Shodná je také možnost vzdát se z místa výkonu trestu ze závažných důvodů, slovenský zákonodárce k tomu navíc stanovuje, že je předtím třeba souhlasu probačního úředníka, což dle mého názoru není úplně domyšlené, jelikož, jak by se asi mělo postupovat, jestliže by odsouzený dostal infarkt a jeho život by záležel na minutách.

Poměrně zajímavé je, že slovenská právní úprava neumožňuje navštěvovat pravidelné bohoslužby nebo shromáždění ve dnech pracovního volna, přestože

¹¹⁶ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 332-333

¹¹⁷ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 332-233

Slovensko je více nábožensky založený stát než ČR. Přestože tato možnost není v § 53 výslovně stanovena, trestní zákon jí vyloženě nevylučuje vzhledem k individualitě každého jednotlivého případu.¹¹⁸ Oproti české právní úpravě ale stanovuje pachateli povinnosti vést řádný život v průběhu výkonu trestu, což v české právní úpravě výslovně stanoveno není, i když se to předpokládá, protože pokud by porušil stanovené podmínky tím, že by řádný život nevedl, následovala by přeměna na nepodmíněný trest odnětí svobody. Naopak česká právní úprava umožňuje vedle trestu domácího vězení uložit přiměřená omezení nebo povinnosti, které mají pachatele směřovat, aby řádný život vedl¹¹⁹, což je dle mého názoru praktičtější, než jen stanovit, že má řádný život vést, aniž je mu k tomu stanoveno vodítko v podobě přiměřených povinností.

6.1.2 Procesně právní úprava

Výkon trestu domácího vězení je upraven v zákoně č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok v § 435. Společně mají obě právní úpravy nařízení výkonu trestu domácího vězení bezodkladně potom, co se rozhodnutí ukládající trest domácího vězení stalo vykonatelným. Česká právní úprava je detailnější v tom, že stanovuje, kdy má být nařízen počátek výkonu trestu, a to tak, aby si odsouzený mohl obstarat své záležitosti, a místo výkonu tak, že má být stanoveno buď v místě trvalého pobytu, nebo v místě, kde se odsouzený zdržuje. Slovenská právní úprava ovšem výslovně uvádí, že soud musí odsouzeného poučit o povinnostech, které mu ukládá a on možnosti přeměny na nepodmíněný trest odnětí svobody při jejich porušení, zatímco v české právní úpravě má tuto informační povinnost probační úředník, jelikož soud zasílá nařízení o výkonu trestu příslušnému středisku PMS.

Způsob kontroly výkonu trestu je taktéž shodný prostřednictvím namátkových kontrol probačních úředníků a provozovatelem elektronického systému, který v praxi nefunguje stejně jako v České republice. Ministerstvo spravedlnosti na Slovensku počítá s tím, že by elektronický monitoring mohl být prakticky využíván v lednu roku 2015, což je přibližně stejné období, se kterým se počítá se zavedení elektronického monitoringu v ČR (první čtvrtletí roku 2015).

¹¹⁸ ČENTĚŠ, J. a kol., *Trestný zákon s komentářem*, Žilina: Eurokódex-Poradca podnikatela, 2006, str. 102

¹¹⁹ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges, 2011, str. 332-333

Slovenský ministr spravedlnosti chce na vybavení elektronické kontroly získat finanční prostředky z fondů Evropské Unie, což znamená, že elektronické sledování bude na Slovensku využívané ve větším rozsahu, nejen ke kontrole výkonu trestu domácího vězení nebo jako náhradní institut vazby, ale také ke kontrole uložených zákazů jako je například zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce nebo zákaz přiblížení se k určité osobě. A nejen v trestním řízení by se elektronické sledování využívalo, také v civilním řízení by se tak mohlo kontrolovat dodržování předběžného opatření zákazu vstupu do obydlí při domácím násilí, kdy v případě porušení předběžného opatření dostane upozornění nejen pracovník monitorovacího centra, ale také osoba, vůči které je zákaz stanoven.¹²⁰

Shodné je také to, že pokud odsouzený poruší stanovené podmínky, soud přemění zbytek trestu domácího vězení na nepodmíněný trest odnětí svobody ve veřejném zasedání. Proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost, která má odkladný účinek. Slovenský zákonodárce ovšem nepočítá s možností, že by návrh na přeměnu mohl podat i probační úředník, tak jak je to v naší právní úpravě.

Zajímavá je úprava v § 435 odst. 3, kde je stanoveno, že odsouzený může po vykonání poloviny trestu požádat o upuštění od zbytku trestu a soud o této žádosti musí rozhodnout do 30 dnů. Institut podmíněného upuštění od zbytku výkonu trestu je institutem hmotněprávním, proto je překvapivé, že se toto ustanovení nachází v procesním předpise, přestože u jiných trestů je podmíněné upuštění od zbytku výkonu trestu upraveno ve slovenském hmotněprávním předpise (trestný zákon). Dále je překvapivé, že trestný poriadok nestanoví žádnou zkušební dobu v souvislosti s trestem domácího vězení, zatímco u jiných trestů se jedná o podmíněné upuštění od zbytku výkonu trestu. A vzhledem k tomu, že na Slovensku lze trest domácího vězení uložit jen na jeden rok, je k zamyšlení, jestli toto ustanovení je pro tak krátkou maximální dobu výkonu trestu vůbec smysluplné.¹²¹

¹²⁰ *Rezort spravodlivosti by mohol dostať peniaze na elektronický monitoring osob.* [online]. 2013, [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.zive.sk/rezort-spravodlivosti-by-mohol-dostat-peniaze-na-elektronicky-monitoring-osob/sc-4-a-308859/default.aspx>

¹²¹ ŠČERBA, F., *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.* Praha: Leges, 2011, str. 336-337

Odstavec 5 bychom mohli chápat jako odklad či přerušení trestu domácího vězení v naší právní úpravě, ačkoliv v trestnom poriadku se píše o povolení výjimky z trestu na nevyhnutelně potřebný čas. Výjimkami jsou myšleny výjimky z omezení a povinností, které jsou obsahem trestu domácího vězení.¹²² V tomto odstavci není ani stanoveno, že je takto možné učinit z důležitých důvodů jako v naší právní úpravě, ani jestli se doba, po kterou je výjimka povolena, započítává do výkonu trestu. Ovšem nejvýznamnější rozdíl je v osobě, která tyto výjimky (odklad, přerušení) může povolit. V české právní úpravě může odklad nebo přerušení výkonu trestu domácího vězení povolit pouze předseda senátu, zatímco výjimky na Slovensku může povolit provozovatel elektronického kontrolního systému nebo probační úředník na návrh odsouzeného.

Slovenská právní úprava také vůbec nereflektuje možnost změny podmínek výkonu trestu (např. bydlení, zaměstnání), takže se domnívám, že procení úprava výkonu trestu domácího vězení v ČR je daleko detailnější propracovanější oproti té slovenské, kdy zákonodárce výkon trestu domácího vězení upravil ledabyle, aniž by se snažil předvídat možné potíže, které by při výkonu trestu mohly vzniknout.

¹²² ČENTÉŠ, J. a kol., *Trestný poriadok s komentárom*, Žilina: Eurokódex-Poradca podnikatela, 2006 str. 484

7 ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce byla analýza trestu domácího vězení jako alternativy k nepodmíněnému trestu odnětí svobody od jeho podoby účinné od 1. 1. 2010 až po současnost. Podoba trestu domácího vězení se v průběhu let měnila, ač se jedná o poměrně nový alternativní trest v právním řádu ČR. Četné novelizace tohoto trestu v průběhu krátkého období vypovídají o pochybení zákonodárce v tom smyslu, že byl do trestního práva zaveden nový institut, se kterým trestní právo nemělo žádné zkušenosti a z hlediska praktického fungování na něj nebylo připraveno jak z personálního, tak technického vybavení. Mluvím zde především o nedostatečné kontrole výkonu tohoto trestu, jelikož namátkové kontroly probačních úředníků nemohou zajistit účelnou kontrolu výkonu tak, jako elektronický monitoring odsouzeného, což se odráží i v opatrnosti soudců trest domácího vězení ukládat. Navíc zákonem č. 330/2011 Sb. došlo k podstatné změně trestu domácího vězení, kdy už není v rozhodnutí soudu s trestem domácího vězení ukládán náhradní trest odnětí svobody, nýbrž je stanovena možnost přeměny domácího vězení v nepodmíněný trest odnětí svobody při porušení stanovených podmínek, což z trestu domácího vězení z pohledu soudců i probačních úředníků činí trest mírnější, než by měl být, což ještě víc podporuje nefunkční elektronická kontrola. Je tristní, že čtyři roky od účinnosti trestního zákoníku nebyl elektronický monitoring stále v praxi zaveden, a nejdříve by tomu tak mělo být do poloviny roku 2015.

Nicméně zařazení trestu domácího vězení do právního řádu ČR hodnotím jako pozitivní krok z hlediska měnícího se pohledu na funkci trestání, kdy je kladen důraz na zvyšující se úlohu restorativní justice, která se zaměřuje nejen na uložení spravedlivého trestu, ale především na nápravu následků, které pachatel trestnou činností způsobil a urovnáním tak vztahů, které jsou mezi pachatelem trestné činnosti a jeho obětí narušeny. Samotné vymezení podstaty trestu domácího vězení je příznivé jednak ze společenského a jednak z ekonomického hlediska. Hlavní ideou tohoto trestu je totiž zachování pracovních, rodinných a sociálních vazeb odsouzeného, kdy odsouzený není vystaven negativnímu vězeňskému prostředí, nezatěžuje stát ekonomicky a jeho návrat z výkonu trestu nepředstavuje problém při opětovném začleňování se do společnosti.

Pozitivně také hodnotím rozrůstající se možnosti, jak může být domácí vězení užíváno. Zákonem č. 390/2012 Sb. s účinností od 1. 10. 2012 byla do trestního zákoníku vložena možnost uložit domácího vězení ve formě beck-end systému, kdy po výkonu poloviny nepodmíněného trestu odnětí svobody je možné, aby odsouzený zbytek trestu vykonal v podobě trestu domácího vězení. Domácí vězení se také užívá jako přísnější postih při nesplnění mírnějších alternativních trestů. Nejdříve tomu tak bylo jen u trestu obecně prospěšných prací, nyní se mezi takové tresty řadí i peněžitý trest. V těchto případech se domácí vězení stává mezistupněm mezi mírnějšími alternativními tresty a nejpřísnějším trestem odnětí svobody, kterého má být užíváno v nejkrajnějších případech, kdy jiný alternativní trest není možné uložit. Dále je možné uložit domácí vězení jako povinnost zdržovat se v určeném obydlí v určenou dobu při podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, což je sice velmi podobné institutu přeměny nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trest domácího vězení, ale určité nuance najdeme i mezi nimi.

Klíčovým nedostatkem v souvislosti s domácím vězením ve všech formách, je nedostatečná kontrola jeho výkonu. Domnívám se, že by pro Ministerstvo spravedlnosti mělo být primárním úkolem jeho odstranění, jelikož by tím byl zajištěn skutečný výkon trestu domácího vězení a soudci by se již neobávali jej ukládat, pracovníci PMS by se mohli věnovat jiným potřebným činnostem a ještě více by se rozšířily možnosti využití elektronického sledování, např. v podobě opatření nahrazujícího vazbu buď jako samostatné opatření nebo jako kontrola při uložení jiného opatření nahrazujícího vazbu.

8 RESUME

The thesis is focused on development of house arrest punishment since the Act No. 40/2009 Coll., The Criminal Code, became effective, so since 1.1.2010 to the present. It shows the positives and negatives of legislation particularly in relation to the lack of control of the execution of house arrest punishment.

Firstly, it explains key terms as punishment, alternative sentences, prison sentence and punishment of house arrest in general, as legislation of house arrest itself is defined in the following chapter. The sixth chapter compares further the Czech legislation of house arrest with the Slovak one. Finally, the thesis deals with electronic monitoring, the key element of house arrest punishment, and its deployment which will represent a major breakthrough in controlling of execution of the house arrest punishment, as well as with characteristic of the Probation and Mediation Service which plays an important role while sentencing the punishment of house arrest and controlling of its execution.

9 POUŽITÁ LITERATURA

9.1 Monografie

ČENTÉŠ, Jozef. Et al. *Trestný poriadok s komentárom*. 1. vyd. Žilina : Eurokódex-Poradca podnikateľa, 2006, 696 s. ISBN 80-88931-48-7.

ČENTÉŠ, Jozef. et al. *Trestný zákon s komentárom*. Žilina : Eurokódex-Poradca podnikateľa, 2006. 624 s. ISBN 80-88931-47-9.

HENDRYCH, Dušan. et al. *Právnícký slovník*. 3. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. 1481 s. ISBN 978-80-7400-059-1.

JELÍNEK, Jiří. et al. *Trestní právo hmotné*. 2. vyd. Praha : Leges, 2010, 904 s. ISBN 978-80-87212-49-3.

LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. 1. vyd. Praha : LexisNexis CZ s.r.o., 2007, 114 s. ISBN 978-80-86920-24-5.

SOTOLÁŘ, Alexander, PÚRY, František, ŠÁMAL, Pavel. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2000, 468 s., ISBN 80-7179-350-7.

ŠÁMAL, Pavel. et al. *Trestní řád III. : § 315 až 471. Komentář*. 7. dopl. a přeprac. vyd. Praha : C. H. Beck, 2013, 3731 – 4654 s. ISBN 978-80-7400-465-0.

ŠÁMAL, Pavel. et al. *Trestní zákoník I. : § 1 až 139. Komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012, 3614 s. ISBN 978-80-7400-428-5.

ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 1. vyd. Praha : Leges, 2011, 416 s. ISBN 978-80-87212-68-4.

ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, DOUBRAVOVÁ Dagmar. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. 1. vyd. Praha : Portál, 2010, 216 s. ISBN 978-80-7367-757-2.

ZEMAN, Petr, BIEDERMANOVÁ, Eva, DIBLÍKOVÁ, Simona. et al. *Opatření nahrazující vazbu v trestním řízení*. 1. vyd. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. 152 s. ISBN 978-80-7338-100-4.

ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. 1. vyd. Ostrava : Key Publishing s.r.o., 2007. 136 s. ISBN 978-80-87071-55-7.

9.2 Články v časopisech a sbornících

BLANDA, ROBERT. *Odstraní elektronické náramky přeplněnost českých věznic?*, České vězeňství, 2010, č. 1, s. 16 – 17. ISSN 1213-9297.

ČÁDOVÁ, Jitka. *Domácí vězení není jen sankce, ale sociální péče*, České vězeňství, 2010, č. 1, s. 17 – 18. ISSN 1213-9297.

FOLTÝNOVÁ, Lucie, FOLTÝN, Leo. *Trest domácího vězení z pohledu Probační a mediační služby*. Státní zastupitelství, 2011, č. 6, s. 20 – 24. ISSN 1214-3758.

HOŘÁK, Jaromír. *Domácí vězení a elektronická kontrola odsouzených*. Trestní právo, 2005, č. 12, s. 7-12. ISSN 1211-2860.

KARABEC, Zdeněk. *Koncept restorativní justice*. In Restorativní justice: Sborník příspěvků a dokumentů. Ed. Zdeněk KARABEC et al. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, s. 5 – 21, ISBN 80-7338-021-8.

KRÁL, Vladimír. *Dotazy a odpovědi: Domácí vězení – další alternativní trest?*. Trestněprávní revue. 2007, č. 8, s. 235 – 238. ISSN 1213-5313.

KREJČIŘÍKOVÁ, Kateřina. *Nový trest (trestní opatření) domácího vězení*. Státní zastupitelství. 2009, č. 10, s. 13 – 20. ISSN 1214-3758.

KYSELA, Karel, VOLEVECKÝ, Petr. *Trest domácího vězení*. Trestní právo, 2011, č. 7-8, str. 4 – 13. ISSN 1211-2860.

MIŠŮR, Peter. *Priority resortu justice v legislativní oblasti: rekodifikace trestního řádu, projekt eJustice a trest domácího vězení*. Právní rozhledy. Příloha Legislativa. 2009, č. 23, s. I – IV. ISSN 1210-6410.

NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Trest domácího vězení*. Bulletin advokacie. 2009, č. 10, s. 94 – 97. ISSN 1210-6348.

PLEVA, Jiří. *K některým aspektům ukládání trestů podle nové právní úpravy*. Státní zastupitelství. 2009, č. 11, s. 17-20. ISSN 1214-3758.

RIZMAN, Stanislav, SOTOLÁŘ, Alexander, ŠÁMAL, Pavel. *Z trestněprávní praxe: K problematice alternativních trestů*. Příloha, Trestní právo, 1997, č. 7-8, s. I-XII.

ROZUM, Jan. *Činnost Probační a mediační služby z pohledu restorativní justice*. In Restorativní justice: Sborník příspěvků a dokumentů. Ed. Zdeněk KARABEC et al. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, s. 39 – 48, ISBN 80-7338-021-8.

ŠÁMAL, Pavel. *K úpravě trestních sankcí ve vládním návrhu rekodifikace trestního zákoníku*. Trestněprávní revue. 2005, roč. 4, č. 5, s. 113 – 123. ISSN 1213-5313.

ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František. *Nad jedním rozhodnutím o probaci*. Trestní právo. 1997, č. 7-8, s. 2 – 12. ISSN 1211-2860.

VANTUCH, Pavel. *Novela trestního zákoníku a trestního řádu provedená zákonem č. 330/2011 Sb.*, Trestní právo, 2012, č. 1, s. 4 – 16. ISSN 1211-2860.

VICHEREK, Radim. *Dopady novely trestního zákoníku provedené zákonem č. 390/2012 Sb.*, Trestní právo, 2013, č. 7-8, s. 22-24. ISSN 1211-2860.

9.3 Prameny

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927

Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ze dne 11. prosince 2009, č. 456/2009 Sb. o kontrole výkonu trestu domácího vězení

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ze dne 11. prosince 2009, č. 458/2009 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a způsob úhrady

9.4 Internetové zdroje

Důvodová zpráva k trestnímu zákoníku [online]. [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <<http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>>.

DOSTÁL, Dalibor, PLCHOVÁ, Zina. *Domácí vězení: ušetřené miliony v nedohlednu* [online]. Profit, 2011, [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <<http://euro.e15.cz/profit/domaci-vezeni-usetrene-miliony-v-nedohlednu-862019>>.

Ekonomické dopady [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=5272&d=310182>>.

Finální zpráva - domácí vězení [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2010 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/soubor.aspx?id=84707>>.

KALVODOVÁ, Věra., *Domácí vězení – jedna z možných alternativ odnětí svobody?* In: Days of Public Law. Brno: Masarykova univerzita, 2007 [online]. [cit. 2014-02-16]. Dostupné z:

<<http://www.law.muni.cz/sborniky/Days-of-public-law/files/pdf/trest/Kalvodova.pdf>>.

Rezort spravedlivosti by mohl dostat peniaze na elektronický monitoring osob. [online]. 2013, [cit. 2014-03-12]. Dostupné z:

<<http://www.zive.sk/rezort-spravodlivosti-by-mohl-dostat-peniaze-na-elektronicky-monitoring-osob/sc-4-a-308859/default.aspx>>.

Statistiky Probační a mediační služby. [online]. [cit. 2014-03-10]. Dostupné z:

<<https://www.pmscr.cz/statistika/>>;

<<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5266&d=310180>>.

Vězni s elektronickými náramky? Budou za rok, odhaduje ministerstvo. [online].

Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z:

< https://www.pmscr.cz/scripts/aktuality_detail.php?Strana=1>.

VOLÁK, Daniel (tehdejší náměstek ministra spravedlnosti). *Elektronický monitoring sníží náklady na vězení.* [online]. Vězeňská služba ČR, 2012 [cit. 2014-03-06]. Dostupné z:

<<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/aktuality-220/elektronicky-monitoring-snizi-naklady-na-vezneni>>.

Závěrečná zpráva a ekonomické zhodnocení pilotního projektu: „Elektronický monitoring odsouzených.“ [online]. Probační a mediační služba ČR, 2012 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z:

<https://www.pmscr.cz/download/zaverecna_zprava_o_experimentu_Elektronicky_monitoring_odsouzenych.pdf>.

ZINKE, Jitka. *Hodnotící komise zahájila proces výběru vítězného uchazeče na provozování elektronického monitoringu odsouzených.* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2010 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z:

< <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5130&d=312033>>.